

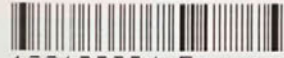
Skofja Loka

dz 0

MOZAIK

2013

070.489(497.4Železniki)

120130224,5

COBISS c

KNJIŽNICA ŠKOFJA LOKA

MOZAIK

Letnik 33

December 2013

KNJIŽNICA
IVANA TAVČARJA
ŠKOFJA LOKA

ustvarjamo gibanje

Prodajne napovedi za prihodnje leto
Program motorji - novosti
Energijska nalepka za sesalnike
Osebna varovalna in zaščitna oprema
Kegljanje in kegljaški klub Železniki

Glasilno podjetja DOMEL

KAZALO

BESEDA

UREDнице

Kako hitro čas beži. Ravnokar smo se odločali, kje bomo preživel letni dopust, že je tu zima in z njo čar božičnih in novoletnih praznikov. Zopet bomo obrnili novo letnico na koledarju. V mislih bomo preleteli dogodke, ki so se nanizali v iztekajočem se letu. Ustvarjalnost in doseganje ciljev je nekaj, brez česar bi bilo življenje pusto in enolično. Ko se nam na ustnice prikrade nasmeh, ko občutimo drobne radosti in srečo, je to dokaz, da zmoremo.

Romana Lotrič
Glavna urednica

Beseda urednice	2
Uvodnik	3
Kratke novice	4
Urejenost, red in disciplina	5
Prodajne napovedi za prihodnje leto	6
Program motorjev – novosti	7
Energijska nalepka za sesalnike	8
Predstavitve oddelka vzdrževanja v Retečah	10
Oh, te spremembe	11
Sejem Medica	12
8. Slovenski forum inovacij	13
Člani sveta delavcev prejeli certifikat	14
Obisk predstavnikov zaposlenih iz podjetja ETI Izlake	15
Bolniški izostanki, nega in spremstvo, poškodbe	16
Drobni računalniški nasveti	17
Odpadki ločevanje	18
Oseba varovalna oprema in zaščitna oprema	19
Pripravljenost na izredne razmere	20
Stari stroji – 40 let in več	20
Razstava obnovljenih strojev z začetkov kovinarstva v kraju	21
Novoletne čestitke	24
Kegljanje in Kegljaški klub Železniki	26
Novoletna nagradna križanka	27

V letošnjem letu smo vam nanizali lepo število člankov, ki so se dotaknili tako zaposlenih kot upokoencev, dijakov in študentov. Tudi vsebina zadnje - novoletne številke je raznolika in pestra. In o čem pišemo v letošnji zadnji številki?

O urejenosti, redu in disciplini, ki pomembno prispevajo k urejenosti podjetja in jih imamo zapisane v različnih dokumentih.

Pišemo tudi o prodajnih napovedih za prihodnje leto, novostih na DC motorjih in energijski nalepki, ki stopi v veljavo prihodnje leto. Predstavljamo oddelke vzdrževanja v Poslovni enoti Motorji. Poročamo o 8. Slovenskem forumu inovacij, na katerem je Domel prejel tretjo nagrado za inovacijo »Sesalne enote v kapsuli«, za kar vsem udeležencem iskreno čestitamo.

Objavljamo govor g. Petra Polajnarja ob odprtju razstave obnovljenih strojev z začetka moderne kovinarske industrije v Železnikih. Poročamo, da so člani sveta delavcev prejeli certifikat Združenja sveta delavcev Slovenije ter da so gostili predstavnike zaposlenih iz podjetja ETI Izlake.

Pišemo tudi o akciji s področja varnosti, ki smo jo v mesecu novembru izpeljali skupaj z gasilskimi društvi. S to akcijo smo preverili, kako smo pripravljeni na izredne razmere.

Tokrat predstavljamo kegljaško društvo Železniki – enega izmed športnih klubov, ki deluje pod okriljem Domela.

Nanizali pa smo tudi nekaj idej za vse, ki bi v tem prednovoletnem času radi ustvarili posebne in unikatne novoletne voščilnice.

Želimo vam lepe, mirne, srečne in po medenjakah in kuhanem vinu dišeče praznike.

Uredniški odbor

DOMEL®

Domel, proizvodnja elektromotorjev in gospodinskih aparatov Železniki, d.o.o.
Otoki 21, 4228 Železniki, Slovenija, tel.: +386 4 51 17 100,
fax: +386 4 51 17 106, info@domel.com; www.domel.com

MOZAIK - brezplačno glasilo podjetja Domel d.o.o.
naslov uredništva: Glasilo Mozaik - Domel, Otoki 21, 4228 Železniki
tel.: 04 51 17 192, fax: 04 51 17 193; e-mail: stefan.bertoncelj@domel.si
Odgovorni urednik: Štefan Bertoncelj

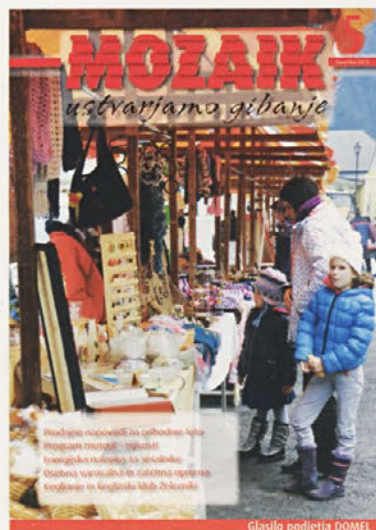
Glavna urednica: Romana Lotrič

Člani odbora: Tadeja Bergant, Anita Habjan, Danica Jelenc, Štefka Jeram,
Katarina Prezelj, Janja Kozjek, Aleksander Volf, Andrej Šuštar, Marija Demšar,
Blaž Benedik, Matej Galjot, Roman Megušar;

Foto: Anita Habjan, Štefka Jeram, Tomaž Lunder, Aleksander Volf, Klemen
Veber, B. Gärtner, Roman Megušar, Igor Mohorič Bonča, Andrej Bogataj,
arhiv Domel, arhiv KK Železniki

Grafično oblikovanje: Klemen Budna/GTO Košir; Lektorica: Majda Tolar;
Tisk: Tiskarna GTO Košir; Leto 2013, Številka 5; Letnik 33; Izvodov: 1750

Stališča avtorjev ne odražajo nujno stališč uredništva.

Na naslovnici: Andrejev sejem, (foto Anita Habjan)

Drage sodelavke, spoštovani sodelavci!

Poslovno leto 2013 bomo v skupini Domel zaključili v okvirih poslovnega načrta. Obseg prodaje bo 85 M€ z načrtovano rastjo 5 odstotkov glede na preteklo leto ter rezultat 1,5 M€ dobička. Sodelovali smo z globalnimi korporacijami kot razvojni strateški dobavitelj v zgodnji razvojni fazi.

Jožica Rejec
Direktorica - CEO

Nudili smo razvojno podporo in skupaj kreirali razvojne trende v panogah, kjer nastopamo. Največje dosežke smo naredili na rešitvah za energijsko nalepko sesalnikov, v proizvodnji puhal za nanašanje barv, EC pogonih in sistemih z najvišjimi izkoristki ter komponentah iz duroplastov, ki so boljše od EU konkurence. Kar 37 odstotkov izdelkov je mlajših od 3 let in več kot polovica jih je ekološko zasnovanih in izdelanih. Obdržali smo vse pomembne kupce in se razširili tudi na vzhod.

Konkurenčnost smo povečali z uvajanjem vitke proizvodnje in dviganjem produktivnosti, z zmanjševanjem materialnih stroškov, zalog, izboljšanjem kakovosti dobav in proizvodnih procesov. Presegli smo ciljno število predlogov izboljšav 600 in preko 0,2M€ prihrankov na proizvodnih procesih. Lahko rečem, da sta se Domelovi vrednoti ustvarjalnost in gospodarnost zasidrali v naša razmišljanja.

Veliko smo vlagali v izobraževanja na vseh nivojih. Nekaj je naložb za naprej, nekaj pa daje tudi že rezultate v letošnjem letu.

Poslovni načrt skupine Domel za leto 2014 je pripravljen. Je ambiciozen in hkrati realen, s 5-odstotno rastjo obsega prodaje. Nadaljujemo z uresničevanjem strateških ciljev: rast prodaje 5 odstotkov, rast dodane vrednosti in dobička. Strategije skupine Domel so trajnostni razvoj podjetja, družbena odgovornost, globalni razvojni dobavitelj in konkurenčni dobavitelj.

Želim vam veselo pričakovanje praznikov, toplino domov, globino prijateljskih odnosov in da bi začutili mir in bogastva v vas samih.

Vesele Božične praznike in srečno Novo leto

Andrej Šuštar

SORA

Stalne organizacijske in razvojne aktivnosti

Mesec inovativnosti 2013

V letošnji oktobrski akciji – mesecu inovativnosti smo skupaj dosegli rekordno število vpisanih predlogov v sistem SORA, saj se je nabralo kar 269 predlogov izboljšav. V skupnem številu pa je bila v mesecu oktobru tudi krepko presežena številka 600 predlogov, kar je bil plan za leto 2013. Hvala vsem sodelujočim sodelavcem, da ste se opogumili deliti svoje iskrene ideje in izboljšave, ter toplo vabljeni k sodelovanju še naprej.

5S delavnica v Domelu

15.10.2013 je Domel v sodelovanju s Strokovnim društvom za operativno odličnost pripravil srečanje posvečeno izmenjavi izkušenj glede uporabe 5S metode. Delavnice so se udeležili predstavniki desetih slovenskih podjetij, ki uporabljajo to metodo za urejenost in čistočo svojih delovnih mest. Predstavljene so bile dobre prakse naslednjih podjetij: Hidrie, Helle Saturnus in Domela. Nato pa je sledil praktični del delavnice s tako imenovano »rdeč karton« akcijo, pri kateri so udeleženci delavnice iskali neustreznosti oz. priložnosti za izboljšanje na rotorski in montažni liniji sesalnih enot.

Andrejev sejem

Turistično društvo Železniki je v soboto, 30.11.2013, organiziralo tradicionalen Andrejev sejem. Na stojnicah je bila pestra izbira izdelkov domače in umetnostne obrti na Slovenskem ter lokalni izdelki domačinov. Pripravili so delavnico polstenja volne, kjer so udeleženci lahko naredili svoj izdelek. Poskrbeli so tudi za okrepitev s toplimi napitki.

Domel ustanovil tri nova podjetja

V okviru operacije NELE smo v mesecu novembru odprli tri nova podjetja, in sicer Domel, Elektronika, d.o.o., Domel, Razvoj tehnologije, d.o.o. in Vibroakustična testiranja, Nela, d.o.o. Podjetje VTN je v 100-odstotni lasti Nele in ga vodi mag. Matjaž Čemažar. Podjetja Domel Elektronike in Domel Razvoj tehnologije pa v 90-odstotni lasti Domela in 10-odstotni lasti NELE. Prvega vodi Aleš Markelj in slednjega Zvone Torkar.

UREJENOST, RED IN DISCIPLINA

V celotni Skupini Domel nas je trenutno preko tisoč zaposlenih. To je za slovenske razmere kar velika in za današnje čase tudi lepa številka. Delujemo na 4 različnih proizvodnih lokacijah, od tega so tri v Sloveniji in ena na Kitajskem. Tako kot povsod v takih združbah, skupnostih, društvih in končno tudi v družinah imamo tudi pri nas vzpostavljena določena načela in pravila, po katerih se kot družbeno odgovorno podjetje in tudi zaposleni moramo ravnati oz. obnašati. Te smernice so navedene v naših Temeljnih načelih (poslanstvo, vizija, vrednote), Kodeksu ravnanja skupine Domel, Okoljski politiki, ... Še podrobneje pa so vsa ta pravila zapisana v naših internih organizacijskih pravilih. Ker tekmujemo na svetovnem trgu, ker se želimo primerjati z najboljšimi in ker se zavedamo, da so spremembe postala stalnica, se tudi na tem področju moramo stalno prilagajati. V nadaljevanju posredujem kratek povzetek, kaj se je v zadnjem času na tem področju dogajalo (ali se bo v bližnji prihodnosti) in je imelo vpliv na širši krog zaposlenih.

Aleš Markelj

Varovanje zaupnih informacij (poslovnih skrivnosti)

V oktobru je stopil v veljavo prenovljen organizacijski predpis v zvezi z varovanjem zaupnih informacij in osebnih podatkov (OP 1), ki podrobno določa, kako se moramo zaposleni ravnati na tem občutljivem polju zaupnih informacij, da ne povzročamo poslovne škode. Največji poudarek je namenjen področju upravljanja z informacijskimi tehnologijami (elektronska pošta, prenosniki, mobilni aparati, avtorizacije dostopov, programske opreme, ...). Vsak zaposleni bi vsaj v grobem moral biti seznanjen s to vsebino. Povzetek vsebine je bil tudi ustrezno preveden za naše podjetje na Kitajskem.

Sprememba ureditve delovnega časa

V začetku junija so začele veljati spremembe tudi na področju ureditve delovnega časa (OP 65), s katerimi je bila izboljšana organiziranost proizvodnje, omogočen boljši prehod med izmenami ter izmenjava informacij. S septembrom se je dodatno začelo z uvajanjem neprekinjenega dela v vseh proizvodnih oddelkih, kjer to narava dela in tehnične možnosti opreme dopuščajo (to pomeni, da stroji lahko neprekinjeno delajo med menjavo izmen, med malico, med odmori). Ob tem je potrebno omeniti, da so se vsem zaposlenim v teh proizvodnih oddelkih ohranile vse obstoječe pravice, le časovni razpored koriščenja odmora za malico in drugih odmorov je pri nekaterih delavcih dogovorjen in prilagojen novemu režimu dela.

Omejevanje kajenja

Vsi vemo, da je na podlagi Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov, ki je uvedel popolno prepoved kajenja v vseh zaprtih javnih in delovnih prostorih, tudi kajenje v poslovnih prostorih našega podjetja popolnoma prepovedano že kar nekaj časa. Z začetkom letošnjega leta so pri nas na tem področju začela veljati nova - strožja interna pravila (OP 58), ki podrobno določajo, na katerih označenih mestih zunaj podjetja in v katerih časovnih obdobjih je kajenje dovoljeno. Ob tem je bilo napovedano tudi, da se predvidoma s 1.1.2015 kajenje na področju Domela na vseh 3 lokacijah prepove v celoti.

Prisotnost alkohola in ostalih opojnih substanc

V našem organizacijskem predpisu, ki se nanaša na to tematiko (OP 61), je jasno navedeno, da je po zakonu o varstvu pri delu pri opravljanju del na delovnem mestu zahtevana ničelna stopnja alkohola v krvi, prav tako tudi vseh ostalih opojnih substanc. Kljub temu se občasno pojavijo namigi, da v praksi le ni vse tako, kot bi moralo biti. Zato smo v letošnjem letu izvedli 4 večje preventivne akcije, kjer se je pri naključno zaposlenih v različnih izmenah, različnih oddelkih in različnih lokacijah izvedel preizkus alkoholiziranosti. Rezultati so spodbudni, saj je bil od 47 preizkusov le eden pozitiven. S podobnimi akcijami bomo nadaljevali tudi v bodoče.

Disciplinske obravnave

Letos smo do konca novembra imeli sklicanih 18 disciplinskih obravnav. Najpogosteje so bile sklicane zaradi neupravičene odsotnosti z dela, neprimerne vedenja do sodelavcev, nespoštovanja pravil v zvezi z omejevanjem kajenja, ne-sporočanja bolniške odsotnosti, neupoštevanja delovnih navodil, ... Izrečene so bile različne sankcije, od opomina, preko denarnih sankcij, pa vse do izrednih odpovedi Pogodbe o zaposlitvi iz krivdnega razloga.

Enotne barve halj, delovnih oblek, majice

S 1.1.2014 bo v proizvodnih oddelkih potrebno nositi delovna oblačila enotnih barv: delovne halje oz. druge delovne obleke v sivi barvi ter/ali majice v rdeči »domelovi« barvi. Tudi s tem se bosta urejenost in enoten izgled dvignila na višji nivo. Zunanji obiskovalci in poslovni partnerji si bodo, v primeru prisotnosti v proizvodnih oddelkih, morali nadeti odsevni telovnik, tako da bodo zaradi svoje varnosti in prepoznavnosti vidni že na daleč. Delno je ta ukrep povezan z varovanjem poslovnih skrivnosti. Že od septembra naprej pa velja, da moramo tudi vsi režijski zaposleni, ko gremo v proizvodnjo, obvezno obleči zgoraj omenjene halje.

Nov način ločevanje in zbiranje odpadkov

Tako kot v naših domačih gospodinjstvih, skladno z usmeritvami ustreznih komunalnih služb, tudi v podjetju v začetku prihodnjega leta načrtujemo nov, sodobnejši način ločevanja in zbiranja odpadkov, tako v režijskih kot tudi proizvodnih oddelkih. Po različnih lokacijah bodo smiselno postavljeni ekološki otoki, kjer se bodo ločeno zbirali papir, biološki in ostali odpadki. Več o tem bo pisal sodelavec Jože Prezl.

PRODAJNE NAPOVEDI ZA PRIHODNJE LETO

Milan Tušek

Leto 2014 je pred nami. Kaj lahko pričakujemo od naslednjega leta? S tem vprašanjem smo se začeli ukvarjati takoj po letnem dopustu. Gospodarske razmere so še vedno nepredvidljive. Sicer prihajajo pozitivni signali s trga o okrepanju evropskega gospodarstva in napovedi, da se v večini evropskih držav pričakuje gospodarska rast. Na drugi strani je javni finančni dolg in proračunski primanjkljaj v nekaterih državah izjemno velik, kar ustvarja določene dvome. V prid nam niso tudi slabe gospodarske razmere v Sloveniji. Kljub temu ocenjujemo, da so v naslednjem letu realne možnosti rasti obsega prodaje Domelovega programa. Vsekakor nam povečujejo optimizem rezultati letošnjega leta. Obseg prodaje bo namreč za 5 odstotkov večji, če ga primerjamo z lanskim letom. Trdno smo zasidrani na večini trgov, držimo pozicije in jih tudi izboljšujemo. Za naslednje leto planiramo nadaljnjo 5-odstotno rast celotne prodaje Domelovega programa.

Po programih je situacija različna.

Na sesalnih enotah, katerih obseg prodaje naj bi v naslednjem letu predstavljal 60 odstotkov v strukturi celotne realizacije Domela, predvidevamo skupaj s kitajsko lokacijo proizvodnjo 6 mio kosov sesalnih enot. Na lokaciji Železniki planiramo podoben obseg kot v letošnjem letu. Predvidevamo rast na Kitajskem, predvsem na programu enot za vgradnjo v pištole za nanašanje barv.

Na tem programu se bo naslednje leto delovalo v luči implementacije nove regulative v smeri nižjih moči sesalnikov in vpeljave energijskih razredov. Naša suverenost na segmentu visokih moči nam je dajala določeno prednost pred konkurenti. Sicer visoke moči na nekaterih trgih ostajajo enako pomembne kot v preteklosti, na trgu EU pa bo prišlo do velikih sprememb v smeri nižanja moči sesalnikov in povečevanja izkoristkov. Posledično bo potrebna sprememba produktne platforme. Dejstvo je, da imajo določeni kitajski proizvajalci na nižjih močeh ustrezne rešitve. Pozicije bomo skušali ohraniti z industrializacijo družine sesalnih enot, bistveno lažjih od konkurence, z višjimi izkoristki. Prvi vzorci so že na trgu, odzivi so dobri, kar nam dviga optimizem.

Večjo verjetnost realizacije ciljev na tem programu nam daje tudi osvojitve dveh večjih kupcev v letošnjem letu: Samsunga in Arčelika in možnost pridobitve novih na italijanskem trgu.

Nove priložnosti iščemo tudi v segmentu malih kupcev. To so proizvajalci različnih aparatov, serviserji in distributerji. Ta del je privlačen predvsem zaradi možnosti doseganja višjih marž, z rešitvami vezanimi na strateške kupce.

Tudi v naslednjem letu bo potrebno vložiti veliko energije za ohranitev pozicij pri strateških kupcih.

Soočamo se z velikimi pričakovanji teh kupcev glede komercialnih pogojev, tehničnih rešitev, fleksibilnosti, inovativnosti.

Na programu motorjev se obeta povečanje obsega prodaje v zvezi z realizacijo projekta nove platforme paličnih mikserjev za f. Philips, kjer bomo poleg motorja dobavljali tudi nekatere druge dele aparata.

Vpliv na boljšo profitabilnost programa ima tudi prenovitev programa za f. Stihl. Pri ostalih kupcih ne pričakujemo večjih sprememb primerjalno z letošnjim letom.

Program ventilatorjev je zelo dinamičen. Sicer ne pričakujemo rasti prodaje v naslednjem letu, predvsem zaradi prestavitve prehoda proizvajalcev klima naprav na sisteme z višjimi izkoristki. Veliko proizvajalcev namreč še vedno ostaja na rešitvah z asinhronskimi motorji. Dejstvo je tudi, da nismo konkurenčni standardnim rešitvam EC motorjev največjih konkurentov. Projekti, ki so tekli v letošnjem letu z največjimi proizvajalci ventilatorjev, nam zaradi nekonkurenčnosti sklopa niso obrodili sadov. Se pa vrata odpirajo na programu motorjev in elektronike z obstoječimi kupci, predvsem pričakujemo večjo rast na programu elektronike. Obstoječi kupci namreč vidijo prednost oskrbe motorjev in elektronike iz istega vira. Obetavne so povratne informacije s trga glede konkurenčnosti ponudb za program elektronike.

Realnost rasti obsega prodaje na tem programu daje tudi še »vroče« dogovor o skupnem sodelovanju z enim največjih dobaviteljev multi fan tehnologije.

Na EC motorjih za vrtno opremo so zaloge pri f. Stihl konsolidirane, tako da pričakujemo bistveno večji obseg v naslednjem letu primerjalno z letošnjim, medtem ko se večji premik v obsegu za Husqvarno pričakuje v letu 2015.

Na avtomobilskem programu se obeta 10-odstotna rast v naslednjem letu, kar je vsekakor spodbudno. Po zagonu proizvodnje statorja generacije 3 za Visteon, v naslednjem letu pričakujemo naročila na nivoju dogovorjenih, prav tako se nam obeta rast na koračnih motorjih, kot tudi na črpalki za Hello. Pri slednji nam nikakor ne uspe priti ven iz primeža neprofitabilnosti, kar je vsekakor eden izmed prioriteten ciljev na tem programu.

Vsekakor je to za Domel pomemben program s strateškega vidika. Prisotnost v najbolj razviti industrijski panogi daje tudi posredne efekte. Program kliče po oblikovanju jasnejše strategije in aktivnosti tečejo v tej smeri. Iščemo projekte, ki so razvojno naravnani, ekonomsko obetavni in verjetni. Cilj nam je postati razvojni dobavitelj velikim t.i. TIR 1 proizvajalcem, kar vsekakor ni možno čez noč. Moramo izkoristiti našo inovativnost, tehnično znanje, sposobnosti za razvojnega dobavitelja. Zavedati se moramo, da smo z našimi rešitvami večinoma prisotni v avtomobilih višjega cenovnega razreda, kjer je potrebna odličnost v vseh pogledih.

V naslednjih letih pričakujemo konstantno rast obsega prodaje na programu komponent. Postavljeni so trdni temelji programa. S komponentami in orodji smo prisotni v različnih branžah: avtomobilski industriji, prezračevalni tehniki, elektromotorjih, hišnih aparatih. Največji potencial je kombinacija štančanja in nabrizgavanja, kar je pri konkurenci redkost.

Tudi z elektronsko komutiranimi sistemi smo trdno zasidrani na mnogih trgih. Najpomembnejši so čistilna tehnika, odsesavanje, medicina, sušilci rok, tiskarstvo, zobozdravstvo ... V letošnjem letu izstopa uspešna realizacija projekta za sušilec rok za f. Bradley, kar nam je dodatno dvignilo ugled na trgu. Za naslednje leto planiramo 5-odstotno rast obsega prodaje, najmanj takšno rast je realno pričakovati tudi v naslednjih letih.

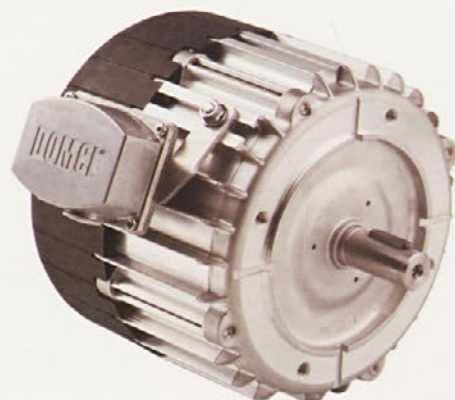
Zastopstvo Bosha in Staublija nam daje konstantno približno 1 mio evrov prodaje letno. Z zastopstvi nameravamo tudi v prihodnje nadaljevati. Razmišljamo o nadgradnji ponudbe v povezavi z ponudbo opreme.

Na laboratorijskih sistemih se v letošnjem letu soočamo z izpadom prodaje pri največjem kupcu.

Aktivnosti tečejo v smeri pridobivanja novih kupcev in osvajanja novih trgov. Razvijamo tudi nove aplikacije, kar povečuje možnost rasti v prihodnjih letih na tem programu.

Kot vidimo, je navkljub negotovim razmeram na trgu kar nekaj razlogov, da z zdravo mero optimizma pričakujemo naslednje leto. Smo namreč na pravi poti, na kateri se nam odpirajo tudi nove priložnosti.

Izkoristimo jih!

PROGRAM

MOTORJEV – NOVOSTI

Bojan Bertoncelj

Res je - v internem glasilu Domela že nekaj časa ni bilo kaj več napisanega o programu motorjev, katerih proizvodna trenutno pretežno poteka v poslovni enoti PE MO v Retečah, delno pa tudi na lokaciji v Železnikih. Tesno sodelovanje s kupci in upoštevanje tehničnih trendov je prineslo nekaj perspektivnih novosti na tem področju. Ker je seveda vse minljivo, pogledimo nekaj novosti na tem programu, ki so trenutno najbolj aktualne.

Univerzalni motorji (družina 315, 304, 333)

Pri firmi STIHL so se pred nekaj leti odločili, da je po dolgih letih napočil čas za prenovo sicer kakovostnih električnih ročnih žag. »Na trgu se pojavljajo novi konkurenti in potrebno je modernizirati zunanost žage, znižati hrup in izboljšati učinkovitost ter seveda finančni učinek produkta,« je bil moto odločitve.

Seveda je bil Domel, več desetletni partner in kakovostni dobavitelj rotorjev in statorjev družine 304, skupaj z angleškim razvojnim partnerjem TTP povabljen k sodelovanju pri skupnem razvoju prenovitve celotne palete električnih žag. Pri dolgotrajnem skupnem razvoju je bilo obravnavanih mnogo konceptnih idej, za dokončno potrditev smotrnosti in kakovosti izvedbe pa so potekala tudi testiranja na terenu – to pomeni, da so najeti delavci - gozdarji preskušali uporabnost žage tudi pri dejanskih opravilih z lesom.

Seveda je motor srce žage in je moral s svojimi sposobnostmi ustrezati vsem zahtevam uporabnika, celoten pogonski sistem pa je moral biti tudi bolj ekonomičen od starega.

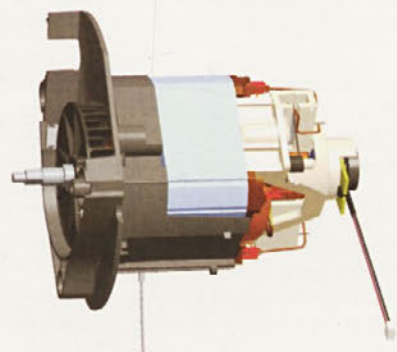
Rezultat skupnega razvoja za Domel pomeni novo družino 6-ih motorjev 315.3.xxx, ki so v jesenskem času tega leta že nadomestili obstoječe rotorje in statorje zastarele družine 304. Le najmočnejši 2500W motor se bo serijsko pričel proizvajati šele v letu 2014.

Motorji nove družine bodo Domelu prinesli večjo dodano vrednost in večjo rentabilnost od predhodnika.

Podobno je bil na programu UK motorjev v letu 2013 tudi za ostale kupce izveden prehod iz motorjev starejših generacij na družino 315. S temi akcijami bo predvidoma v letu 2014 opuščena nerentabilna proizvodnja z zastarelimi proizvodnimi procesi (motorji 304 in 333).

Nova generacija električne žage STIHL

Nova generacija univerzalnega motorja družine 315 za električne žage STIHL

- Vgrajen sistem hlajenja;
- Termična zaščita;
- Senzor za regulacijo vrtljajev

DC motorji (družina 482)

Nobena skrivnost ni sodelovanje Domela s Philipsom na področju sesalnikov, najdlje pa na področju malih gospodinjstev aparatov, kjer največji delež že vrsto let predstavlja palični mešalnik. Količine motorjev za palični mešalnik so v preteklosti zelo nihale in so bile zelo odvisne od proizvodne lokacije celotnega aparata – ko je kupec proizvodnjo nizkocenovnega aparata prenesel v Azijo, so se posledično v Domelu »sprostile« proizvodne kapacitete DC motorja.

V letošnjem letu je Philips na osnovi rezultatov skupnega pred-projekta z Domelom sprejel odločitev, da ponovno velik del proizvodnje ročnih mešalnikov preseli v vzhodno Evropo. Celoten koncept mešalnika je sedaj zasnovan tako, da je del mehanskih funkcij aparata prevzel motor, ki se je tako z dolgoletnim sodelovanjem evolucijsko razvil in postal še bolj namenski in ekonomičen. Tesno sodelovanje s Philipsom prinaša tudi dodatno avtomatizacijo nekaterih trenutno manj ekonomičnih procesov na montažnih linijah motorja. Z vsem tem se posledično zmanjšujejo celotni stroški proizvodnje in povečuje konkurenčnost nove generacije družine mešalnikov na evropskem trgu.

Glede na napovedi kupca je predvideno, da bo nov motor družine 482 ponovno zapolnil proizvodne kapacitete v drugi polovici leta 2014.

Na področju DC motorjev potekajo tudi razvojne aktivnosti z dvema konkurenčnima kupcema iz Italije in Francije.

Evolucijska nadgradnja motorja družine 482 za mešalnike

- Termična robustnost; • Radiofrekvenčni filter; • Ozemljitveni priključek
- PA Skeleton; • Sklopka

EC Motor družine 771 (pogon pralnega stroja)

Kdaj bo razvoj elektronike oziroma padec cen elektronskih komponent omogočil konkurenčno uporabo EC motorjev v široko-potrošnih izdelkih? Ostre meje seveda ni mogoče določiti, vendar pa se EC motorji z ustrezno elektroniko že pojavljajo na trgu višjega kakovostnega razreda raznih izdelkov in tudi v pralnih strojih. Tudi zaradi navedbe energijskih razredov na strojih in njenega vpliva na potrošnike se na področju bele tehnike v bližnji prihodnosti predvideva pomemben preobrat z uporabo EC motorjev z višjim izkoristkom tudi v količinsko obsežnejšem srednjem razredu ali celo nižjem razredu pralnih strojev. Predpogoj je seveda

ENERGIJSKA NALEPKA ZA SESALNIKE

cenovna konkurenčnost novega pogona glede na obstoječi pogon vključno z krmilno-regulacijsko elektroniko.

To je še ena velika priložnost, da Domel v skladu z razvojno strategijo na EC motorjih vstopi na nov trg z velikim potencialom.

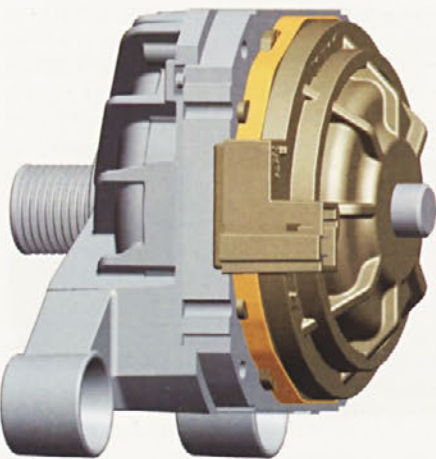
Pri razvojnem projektu nove družine EC motorja 771 za pralni stroj Domel tesno sodeluje z nemškim partnerjem, ki je že priznan proizvajalec in dobavitelj elektronike za belo tehniko. To sodelovanje poleg prednosti poznavanja trga omogoča tudi najboljše pogoje za učinkovito stroškovno optimizacijo celotnega pogona motor-elektronika. Z novim elektromagnetnim konceptom, velikoserijsko konstrukcijo in z razvojem novih inovativnih tehnologij smo izdelali prototipe motorja, ki poleg doseganja tehničnih zahtev pomeni tudi popolnoma novo stroškovno perspektivo na področju EC motorjev. To je za količinsko obsežen široko-potrošni trg seveda najpomembnejše.

Motorji so že bili predstavljeni in ponujeni nekaterim tudi največjim proizvajalcem pralnih strojev. Odziv je pozitiven in spodbuden, vendar pa globalne multinacionalke, ki so količinsko bolj zanimive in s tem upravičujejo velike investicije, potrebujejo več časa, da »obrnejo kolesje« in prižgejo zeleno luč novim partnerjem. Vsekakor pa sveti rumena in tako tudi moramo biti pripravljeni.

Ne glede na časovni izid vstopa v belo tehniko pa nov velikoserijski nizkocenovni koncept motorja nudi popolnoma nove tržne priložnosti. Te se že realno kažejo pri konkretnih pogovorih o sodelovanju na področju prezračevalne tehnike (EC pogoni), avtomobilske industrije in celo električnih koles (biciklov).

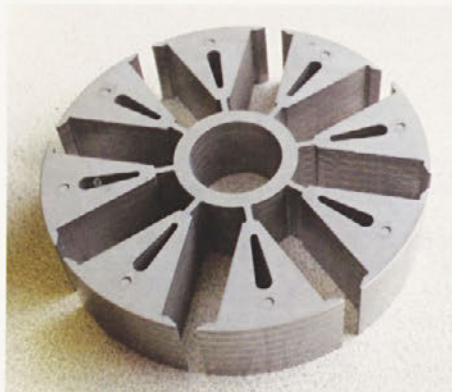
Tudi zaradi zanimivosti motorja za širši spekter aplikacij so izdelana vsa nujno potrebna prototipna orodja, na poti je prototipni navijalni stroj in dobavljeni so ključni materiali za izdelavo motorja. Vse to z namenom, da se lahko čim hitreje in konkretno odzovemo na povpraševanja potencialnih kupcev.

Seveda pa bo za uvedbo motorja v serijsko proizvodnjo potrebno še veliko angažiranja vseh sodelavcev, ki bodo vključeni v različne projekte za realizacijo izpeljank motorja za različne aplikacije!

Primer EC Motorja družine 771 s širokim velikoserijskim tržnim potencialom

- Velikoserijska konstrukcija
- Inovativne rešitve
- Domelove specifične tehnologije

Rotorski paket iz prototipnega orodja

Pri nakupu večjih gospodinjskih aparatov, kot so pečica, hladilnik, pomivalni stroj in drugi, se je v preteklih dveh desetletjih uveljavilo označevanje izdelkov z energijsko nalepko. Le-ta igra pri odločitvi kupca o nakupu izdelka zelo pomembno vlogo. V dobršni meri nalepka celo oblikuje ceno izdelka – višja kot je ocena, več je kupec pripravljen plačati za aparat, saj računa, da se mu bo sčasoma nakup povrnil s privarčevano energijo.

Miha Ogris

In zakaj je energijska nalepka postala pomembna tudi za Domel? Predvsem zato, ker je pričetek označevanja z energijsko nalepko napovedan tudi za sesalnike. Na končno oceno sesalnika in s tem tudi na odločitev kupca o nakupu sesalnika bodo v precejšnji meri vplivale tudi karakteristike same sesalne enote. Zato mora biti Domel, ki je eden vodilnih proizvajalcev sesalnih enot, dobro pripravljen na energijsko nalepko. Za to je v prvi vrsti potrebno dobro poznavanje sprememb, ki jih direktiva predvideva. V prispevku bom poskušal na kratko povzeti namen in ozadje energijske nalepke, njene glavne cilje ter njeno vsebino, ki je za Domel pomembna. Nekaj besed bom namenil tudi aktivnostim, ki so z nalepko povezane in se trenutno odvijajo v podjetju.

Predstavitev

Vse skupaj se je začelo leta 1979, ko je bil v evropski skupnosti sprejet prvi dokument o energijskem označevanju aparatov z nalepkami. Seveda so se le-te bistveno razlikovale od teh, ki jih poznamo danes. Prve moderne energijske nalepke so se v evropski skupnosti pojavile leta 1992, pri nas pa so postale obvezne leta 2002.

Cilj energijske nalepke je v prvi vrsti usmerjanje kupcev k nakupu energetsko varčnejših aparatov. Njen namen je predvsem pomagati kupcu pri nakupu učinkovitega aparata in s tem posredno proizvajalce aparatov prisiliti k proizvodnji čim bolj učinkovitih naprav.

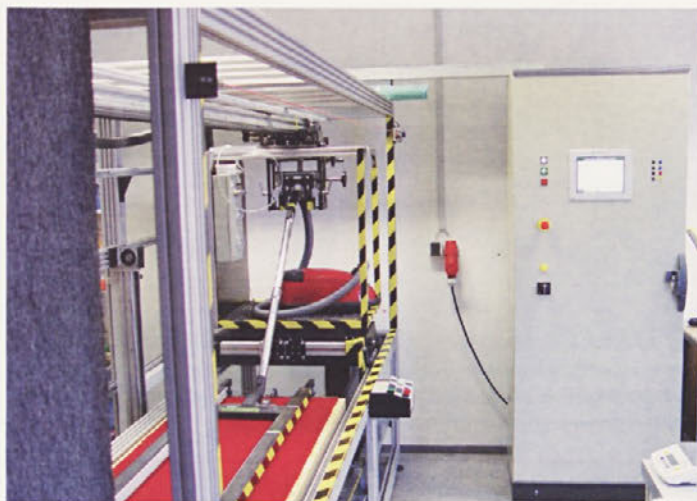
Energijska nalepka se je na trgu določenih izdelkov že tako uveljavila, da je postala kar obvezna. V primeru, da izdelek ne zadosti osnovnim pogojem za dodelitev ocene, sploh ne more pristati na trgovinskih policah. Do sedaj je bila nalepka uveljavljena za naslednje gospodinjske aparate in naprave:

- hladilnike, zamrzovalnike in njihove kombinacije,
- pralne in sušilne stroje ter njihove kombinacije,
- pomivalne stroje,
- pečice in štedilnike,
- grelnike in hranilnike tople vode,
- svetlobne vire (žarnice in sijalke za gospodinjstva),
- klimatske naprave,
- televizorje.

Seznam pa še ni dokončen in se dopolnjuje. V prihodnjem letu bodo na zgornjem seznamu pristali tudi sesalniki, kar je nas najpomembnejše.

Za vsako skupino aparatov obstajajo različni kriteriji za dodelitev ocene. Pri žarnicah je na primer najpomembnejša poraba energije in število vklopov, pri pečici je bistvena poraba elektrike, njena življenjska doba in hrup, pri pralnem stroju šteje tudi poraba vode, učinkovitost ožemanja itd. Za vsako skupino izdelkov veljajo drugačni kriteriji kot tudi drugačne metode vrednotenja in ocenjevanja.

Skupni in najpomembnejši kriterij nalepke za vse izdelke je količina porabljene energije, ki je potrebna za doseganje cilja (oprana obleka, pomita posoda, skuhana kava). Poraba energije je na nalepki predstavljena z razredi energijske učinkovitosti od A do G, pri čemer razred A predstavlja energetsko najbolj učinkovit, G pa energijsko najmanj učinkovit aparat. Energijska učinkovitost pa je prikazana tudi s puščicami v sedmih barvah barvnega kroga, od zelene preko oranžne do rdeče. Te puščice predstavljajo energijske razrede, v katere so uvrščeni aparati. Kriteriji za dodelitev ocen se z leti vedno bolj zaostrujejo, s čimer proizvajalce aparatov silijo v stalno izboljševanje učinkovitosti strojev. Po določenem

Primer preiskuševališča za meritev učinkovitosti sesalnikov

obdobju obstoja energijske nalepke na trgu se tako ukinejo energijsko potratni razredi E, F in G, razred A pa se razdeli na tri nove razrede A+, A++ in A+++.

Po končani spremembi sheme je razred A+++ najbolj energijsko učinkovit, razred D pa najmanj. Poleg omenjenega podajanja energijske učinkovitosti pa se le-ta podaja tudi absolutno s številko kot energija, ki jo porabi aparat za delovanje v enem letu [kWh/letno]. Ta navedba pa potrošnikom omogoča, da primerjajo aparate tudi znotraj posameznega razreda energijske učinkovitosti. Tukaj pa je potrebno omeniti tudi, da najbolj varčni aparati niso nujno tudi najbolj učinkoviti. Kjer se podatka ne da predstaviti z razredi, pa se za to uporabi kar absolutni prikaz s številko, tako se npr. prikaže hrup, ki ga oddaja aparat med delovanjem v [dB].

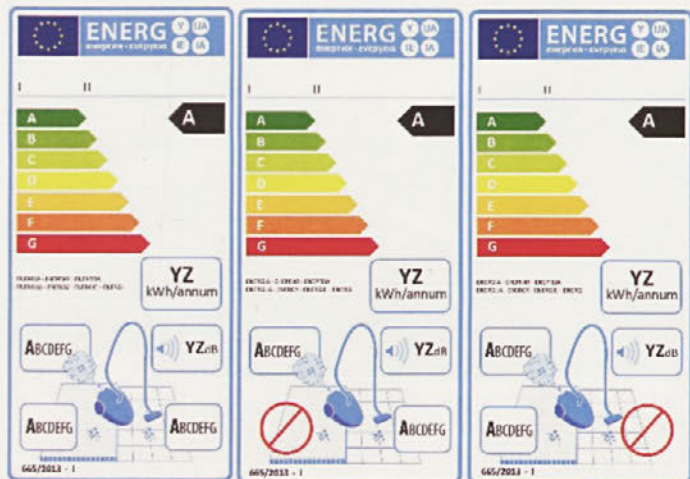
Sesalniki

V naslednjem letu se nam obetajo energijske nalepke za sesalnike, pomemben datum je 1. september 2014, saj bo od takrat naprej njihova uporaba obvezna. Spremembe na sesalnikih uvajata dve pomembni direktivi evropske komisije; prva predstavlja energijsko označevanje na sesalnikih, druga pa podaja zahteve za okoljsko primerno zasnovano sesalnikov in delujeta skupno. Spremembe se bodo uvajale na podoben način kot pred leti na pralnih strojih in hladilnikih.

Te spremembe, ki se uvajajo v naslednjem letu, pa izključujejo akumulatorske, mokre, robotske, industrijske in centralne sesalnike, kakor tudi kombinirane sesalnike za mokro in suho sesanje ter sesalnike za zunanjo rabo.

Energijska nalepka za sesalnike bo vsebovala naslednje kriterije:

- razred energijske učinkovitosti [A do G],
- podatek o dejanski letni porabi energije [kWh/letno],
- razred izpusta prahu [A-G],
- raven zvokovne moči [dB],
- razred učinkovitosti čiščenja na preprogi [A-G],
- razred učinkovitosti čiščenja na trdih tleh [A-G].

Izgled energijske nalepke za sesalnike

Potrebno je omeniti, da se pri sesalnikih namenjenih samo za preproge ne navaja razreda o pobiranju prahu na trdih tleh, čemur je prilagojena tudi nalepka.

Vse te lastnosti se merijo v skladu s standardom za merjenje sesalnikov SIST EN 60312-1:2013, ki ga najdemo v DOMEL-ovi bazi standardov.

Zahteve, ki jih podaja uredba o okoljsko primerni zasnovi, bodo dovolile, da bodo na tržišču nastopili samo sesalniki, ki bodo izpolnili določene zahteve:

- letna poraba energije mora biti manjša od 62,0 kWh/letno,
- nazivna vhodna moč ne sme presegati 1600 W,
- zmogljivost pobiranja prahu na preprogi mora biti večja ali enaka 70 %,
- zmogljivost pobiranja prahu na trdih tleh mora biti večja ali enaka 95 %.

To je prvi del sprememb, ki se obetajo, naslednji val sprememb pa se bo pojavil leta 2017, ki bo še bolj zaostril tržišče sesalnikov:

- letna poraba energije mora biti manjša od 43,0 kWh/letno,
- nazivna vhodna moč ne sme presegati 900W,
- zmogljivost pobiranja prahu na preprogi mora biti večja ali enaka 75 %,
- zmogljivost pobiranja prahu na trdih tleh mora biti večja ali enaka 98 %,
- izpust prahu ne sme presegati 1,00 %,
- nivo hrupa mora biti nižji od 80 dB.

Testiranje

Testna oprema, ki jo predvideva že omenjeni standard za merjenje sesalnikov, je strogo namenska, z njo pa so povezani veliki vložki. Ker opreme za standardizirano testiranje sesalnikov v Domel-u še nimamo, smo razvili svoje lastne metode testiranja, ki so standardu primerljive. Če je kdo izmed vas kdaj opazil na strehi podjetja nekoga, ki s »kloferjem« besno pretepa rdečo preprogo, vam zaupam, da to ni nič drugega kot priprave za testiranje sesalnikov.

Testi se, kolikor je mogoče, približajo standardu za merjenje sesalnikov. Za potrebe testiranja je bila kupljena posebna preproga in izdelana lesena plošča z režo (glej sliko). Z namenom, da bi se čim bolj približali standardu, je bilo potrebno kupiti celo posebej za test namenjen prah. Tako je – prav ste slišali, še prah je standardiziran. Mogoče se sprva sliši čudno, vendar je to potrebno storiti, saj bi v nasprotnem primeru različna velikost, gostota in oblika delcev vplivali na doseženo oceno določenega sesalnika.

Test pobiranja prahu se tako izvaja na namenski preprogi ter na trdih tleh z režo. Pri testu na preprogi prah posujemo po preprogi, pri testu na trdih tleh pa prah vstavimo v režo. Ko je prah pripravljen, ga z določenim številom gibov krtače posesamo. Na koncu s pomočjo tehtanja določimo razred učinkovitosti pobiranja prahu. Med testiranjem merimo nazivno moč sesalnika, iz nje se izračuna letna poraba energije.

Eden izmed kriterijev, ki ga je za energijsko nalepko potrebno izmeriti, pa je hrup sesalnika. Ta se meri v Domelovi »polgluhi sobi« za hrup, ki povsem zadostuje zahtevam standarda. Izpusta prahu nazaj v prostor pa zdaj še ne merimo, ker le-to zahteva posebej za ta namen izdelano opremo.

Test sesalnikov že ponujajo določene inštitucije in ga je potrebno plačati. Za potrebe testiranja sesalnikov za energijsko nalepko pa je na trgu naprodaj tudi namensko preizkuševališče. Težava preizkuševališča je v njegovi ceni, ki je vse prej kot ugodna.

Vpliv energijske nalepke na Domel

V tem trenutku je za podjetje Domel zelo pomembno, da se na energijsko nalepko dobro pripravimo. Ker se bodo v prihodnosti sesalniki z višjo oceno zagotovo prodajali boljše, moramo poskrbeti, da bodo proizvajalci sesalnikov z našimi enotami na testu za energijsko nalepko dosegali boljše ocene kot ostali proizvajalci. Če bomo ta cilj želeli doseči, bomo proizvajalcem morali ponuditi sesalno enoto optimizirano za moči do 900W.

Energijska nalepka je lahko za naše podjetje past, ki se ji bo v kratkem potrebno prilagoditi, če pa bomo nanjo pripravljeni, pa je lahko tudi priložnost za osvajanje novih trgov.

Domel kot odgovor na energijsko nalepko pripravlja novo sesalno enoto. Le-ta bo kompaktnjša in še učinkovitejša kakor dosedanje enote, optimizirana za delovanje pri nižjih močeh. Ali je energijska nalepka za nas priložnost ali past, pa je odvisno predvsem od nas samih oziroma od tega, kako dobro bomo nanjo pripravljeni.

PREDSTAVITEV

ODDELKA VZDRŽEVANJA V RETEČAH

Štefka Jeram

Četudi smo manjša enota PE MO, imamo svoj oddelek vzdrževanja. Na vzdrževanju dela pet ljudi. K oddelku vzdrževanja spadata tudi orodjar in vzdrževalec objektov. Oddelek vzdrževanja spada k oddelku montaže, ki ga vodi Franci Mediževac. Vodja skupine je Štefan Jenko, ki skrbi, da delo v oddelku poteka nemoteno in s čim manj zastoji v oddelkih, da je reakcijski čas čim krajši in da se napake čim prej odpravijo.

Oddelek vzdrževanja skrbi za celotno lokacijo Reteče, kar pomeni, da vzdrževanje poteka tudi v invalidskem podjetju. Naloge vzdrževanja so vzdrževanje mehanskih in električnih naprav in strojev. Vzdrževanje strojev in naprav zahteva sistemsko organizacijo. Izvede se na podlagi obvestila v informacijskem sistemu SAP. Za določeno obvestilo se izdela nalog, posreduje se mehanskemu ali elektro vzdrževalcu, ki ga je dolžan v določen roku tudi zaključiti. Naloge zaključuje vodja skupine.

Štefan Jenko

Pri vzdrževanju je zelo pomembno tudi preventivno vzdrževanje, kar pomeni, da napako odpraviš prej, kot bi se pojavila. S tem se zmanjšajo stroški kurative. Preventivni plani se izdelajo in se regenerirajo samostojno iz sistema SAP.

Andraž Šink

Za elektro vzdrževanja je odgovoren Andraž Šink, za mehanska pa Štefan Jenko z dvema vzdrževalcema Marjanom Krekom in Pavlom

Hribnikom. Pavle je tudi vzdrževalec stavbe na lokaciji Reteče. Prav tako skrbi za čistočo okolice in stavbe na sploh. V primeru okvare strojev v popoldanskem času so naši vzdrževalci vedno na razpolago.

Marjan Krek

Če se pojavi kako večje delo, se vodja skupine dogovarja z zunanjimi izvajalci (tudi glede stavbe in večjih okvar naprav in strojev). Oddelek vzdrževanja dobro sodeluje tudi s centralnim vzdrževanjem iz Železnikov. Oddelek ima tudi nalogo pravočasnega naročanja rezervnih delov za električno in mehansko vzdrževanje.

Branko Omejc

K oddelku vzdrževanja pa je vključen tudi naš orodjar Branko Omejc. Največ izdeluje nove rezervne dele in tehnološke priprave za proizvodnjo na naši lokaciji. S svojim znanjem veliko prispeva pri svetovanju in izdelavi tehnoloških priprav.

OH, TE SPREMEMBE ...

Tadeja Bergant

Spremembe so pomemben del evolucijskega razvoja posameznikov in s tem seveda tudi razvoja organizacij. Zlahka se strinjamo s tem, da so spremembe dobre, dokler se to nanaša na druge. Drugi bi se morali spremeniti in marsikaj, če ne kar vse, bi bilo mnogo lažje.

Uvajanje sprememb tako za posameznika kot za organizacijo je vse večji izziv. Ni dovolj imeti cilj in voljo za doseg tega cilja. Tako kot na vseh področjih, ko se pojavlja vse večja potreba po znanju, je tudi na področju uvajanja sprememb potrebno poleg ciljne usmerjenosti in volje imeti znanje o tem, kako določene spremembe vključiti v takratno življenje, poslovanje ... potrebno se je zavedati dejstva, da vse dotedanje življenje ali način poslovanja »ne umre« čez noč, ampak je ob uvedbi spremembe še vedno prisotno.

Pomembno se je tudi zavedati dejstva, da če je za posameznika spremembe težko vpeljati v vsakdanje življenje, je to v poslovnem življenju še toliko težje. Razlog je preprost - v organizaciji, ki spremembe uvaja, je več posameznikov skupaj, na spremembe pa se vsi odzivajo zelo različno. Pri uvajanju sprememb drži rek: »Vsaka akcija sproži reakcijo.«

Kako različno ljudje dojemamo spremembe, je razvidno tudi iz na nekem seminarju zbranih odgovorov na vprašanje, na kaj pomislijo ob besedi sprememba:

- Nekaj novega, ni več rutine.
- Staro se poslavlja.
- Zakaj je pa to potrebno?
- Zakaj pa prav jaz?
- Kar drugi naj se spremenijo.
- Lahko se naučim česa novega.
- Če je bilo do zdaj dobro, naj bo še naprej.
- Nič dobrega zame.
- Napredek, gibanje.
- Končno, zdaj bo vse drugače.
- Zavedanje – spremenim lahko samo, če se zavedam potrebe po spremembi.
- Gremo naprej, če že moramo.
- Veselje, zagon, polet.
- Odmik od tradicije ...

Spremembe dojema vsak drugače, ker pri vsakem sprožijo drugačne občutke – prijetne (radost, navdušenje, vznemirjenost, veselje, zagon, energičnost ...) in neprijetne (strah, jeza, apatija, frustracija, bes, skrbi ...).

V iskanju teh odgovorov sem prišla do dveh zaključkov: spremembe nam predstavljajo problem, kadar nas obvladujejo strahovi, in spremembe nam povzročajo težave, kadar smo preveč »komot«, da bi se premaknili iz svojega območja udobja. Ker želimo imeti ljudje vse pod nadzorom, nam okoliščine, ki jih ne poznamo, predstavljajo velike težave. Pri tem ima veliko vlogo naš »vsemogočni« um, ki vse analizira, in ta je tisti, ki strahove v največji meri proizvaja, nato pa še dodatno »napihuje«. Um nam pripravi »najgroznejši scenarij«, pa ne zato, da bi se nanj pripravili, ampak da bi dobili izgovor, zakaj se sprememb nismo lotili. In bolj kot se naš um ukvarja z vsemi možnimi »ovirami«, večje in bolj realne za nas postajajo, dokler v naših mislih ne postanejo popolnoma nepremagljive. Kadar pa po kakšnem srečnem naključju teh ovir ne vidimo, pride mimo prijatelj ali sodelavec, ki nam »utre pot« in pove, da bomo na tej naši poti sprememb zagotovo naleteli na kakšno oviro. In, ker nam manjka samozaupanja, takim »namigom« verjamemo. Naš »vsemogočni« um tako ponovno dobi svojo snov za obdelavo. Strahovi se nabirajo v naših glavah in se širijo na čustveno področje ter se tako odražajo kot blokade.

Mi sami smo tisti, ki najbolj vplivamo na spremembe v našem življenju. Sami se odločimo, da želimo nekaj spremeniti, sami se odločimo, kako se bomo prilagodili novim razmeram. Velikokrat pa smo preveč togi, okorni, da bi se spremenili. Iščemo izgovore, da se nam ne bi bilo potrebno premakniti z mrtve točke. Prepričujemo sebe in druge: pa saj ni tako slabo, saj se da potrpeti, pravzaprav mi nič ne manjka, bo že ... In raje sedimo v svojem ozkem krogu z visokimi in debelimi zidovi okrog in okrog in se tolažimo, da smo na varnem. Najpogosteje si rečemo: »Čakam na pravi trenutek!« Kot da bi nam za spremembo zmanjkovalo volje.

Kljub temu pa da se sami odločamo, kako se bomo spremembi prilagodili, in še prej sami odločamo, da spremembo sploh sprejmemo, pa to ne pomeni, da smo pri vpeljavi

»Nihče se ne more vrniti nazaj in ponovno pričeti, vsak pa lahko začne danes in poskrbi za nov zaključek.«

(Maria Robinson)

spremembe in prilagoditvi nanjo tudi sami. V podjetjih se navadno spremembe vpeljujejo timsko in preko skupne komunikacije. Pri vpeljevanju sprememb posamezniki niso prepuščeni samemu sebi. S skupnimi močmi se premagajo morebitne ovire in se lažje doseže načrtovani cilj.

Spremembe so nekaj naravnega. Ker pa se ljudje odmikamo od tega, kar je naravno, je logična posledica tega tudi, da se skušamo izogniti spremembam. Danes nismo isti, kot smo bili pred petimi ali desetimi leti. Če tako mislimo (da smo isti kot včasih), potem je res skrajni čas za spremembo. To je namreč rast. Zato smo tukaj. Da rastemo.

Čisto naravno je, da spremembe povzročajo stres in manj prijetne občutke. Kaj ne bi, ko pa je potrebno o zadevah razmišljati drugače, ozaveščeno ustvarjati nove strategije in razvijati nove vzorce vedenja. To pa je za marsikoga precej naporno.

Izkušnje kažejo, da se v procesu sprememb v organizacijah zgodijo naslednje faze:

- šok ob spoznanju, da zadeve niso več v redu – zaposleni v organizaciji se sprašujejo, če so res tako slabo organizirani in če imajo res tako slabe rezultate;
- zanikanje spremembe - razmišljanja med zaposlenim, kot so »mene se to ne tiče, bo že kako, drugi se bodo spreminjali, pri meni je itak vse O.K.« ...;

MEDICA

SEJEM

- zaskrbljenost in druga manj prijetna čustva - jeza, frustracije, idealiziranje starih časov, ko so zadeve še funkcionirale ... ;
- odpor do sprememb - odprto upiranje spremembam, kritično vrednotenje sprememb, nekateri zaposleni jih doživljajo kot krivične, saj izgubijo status, bonitete, ugodnosti ... nekateri pričnejo iskati delo drugje;
- sprejemanje - proces sprememb se je začel dogajati, kažejo se prvi pozitivni znaki, prihodnost je zaradi realiziranih sprememb realno pozitivna;
- predanost k realizaciji sprememb - popolno sprejemanje nove realnosti, izvajanje nove kulture v praksi, usmerjenost na prihodnost, normalizacija procesov in odnosov.

»Guru« obvladovanja sprememb v organizacijah Ichak Adizes je v enem svojih številnih intervjujev povedal, da za je za vpeljavo sprememb pomembna prava energija. Energija je namreč tista, ki daje ljudem možnosti, da svoje odločitve uresničijo, izpeljejo. Če se energija v podjetju zgublja – porablja za napačne stvari, trpijo vsi, ker se nič ne izpelje, stvari pa je treba ves čas potiskati naprej k doseganju ciljev. Podjetje pade v začarani krog – če se energija zaustavi, (pre)množi dvignejo roke, ker »ne morejo ničesar spremeniti«, vse obstane in vsi pričakujejo, da bo stvari rešil nekdo drug. To pa se seveda ne zgodi in stvari stojijo. Potrebno je spodbujati in vzdrževati energijo – soodločanje, sprejemanje rešitev v timu, komunikacija.

Dr. Adizes prav tako poudarja, da je zaradi hitrih sprememb zgolj odzivanje na spremembe premalo – potrebno je biti proaktiven in razmere spreminjati v izzive oziroma sebi v prid. Potrebno je biti vedno nekaj korakov pred spremembami. To se najlažje naredi tako, da se postavi podjetje pred probleme, da se notranje okrepi organizacija, ki s tem ostane močna znotraj sebe ne glede na to, kaj se dogaja.

Če se za zaključek zamislimo nad stavkom iz Galeba Johnatana Livingstona:

»Kako neizmerno večji pomen ima zdaj življenje! Namesto da bi puščobno letali k ribiškim ladjam in nazaj, imamo zdaj za kaj živeti! Lahko se vzdignemo iz nevednosti, lahko spoznamo, da smo rojeni za popolnost, bistrumnost in spretnost.

»Lahko smo svobodni!

Lahko se naučimo leteti!«

Boštjan Demšar

5 40 leti tradicije je Medica vodilni sejem na področju medicinske industrije. V letošnjem letu je zabeležil 4.300 razstavljalcev in 137.000 obiskovalcev. Naša statistika je bila glede na število zapisanih obiskov v primerjavi z lanskim letom za približno 30 odstotkov boljša, predstavili smo se tretjič zapored.

Naš dosežek je bil 110 zapisanih obiskovalcev iz 48 držav, od tega 20 odstotkov s prioriteto A, 14 z B, 26 s C, ostali pa z D prioriteto.

Glavna novost naše predstavitve sta bili novi centrifugi Centric 350 in Centric 250. Centrifugi odlikuje sodoben minimalističen dizajn. Z inovativnimi rešitvami smo uspeli poenostaviti upravljanje centrifuge preko dveh LED prikazovalnikov, z dvema potrditvenima gumboma in dvema tipkama. Kot zanimivost naj navedem, da smo za odpiralni mehanizem uporabili Domelov koračni motor 702 in s tem bistveno prispevali k pocenitvi. Centrifuga 350 je v primerjavi s predhodno centrifugo Centric 400 tudi bistveno lažja, kar predstavlja prednost pri stroških materiala in transporta.

Uspešnost centrifug bomo merili v vrednosti prodaje, za začetek lahko potrdimo naše domneve, da sta centrifugi vzbudili pravo zanimanje obstoječih in novih distributorjev, pa tudi konkurence.

Glavni razvojniki centrifug, Primož Vidic

Centrifugi v laboratoriju Inštituta Jožef Stefan

8. SLOVENSKI FORUM INOVACIJ

11. in 12. novembra se je v Cankarjevem domu v Ljubljani odvijal že 8. Slovenski forum inovacij, ki se je v Domelovo zgodovino zapisal z velikimi črkami. Domel je skupaj z NELO, podružnico Otoki, na forum prijavil inovacijo »Sesalna enota v kapsuli«, ki se je uvrstila med tri najboljše ocenjene inovacije, za kar smo prejeli posebno priznanje. Organizator Slovenskega foruma inovacij je SPIRIT Slovenija, javna agencija za spodbujanje podjetništva, inovativnosti, razvoja, investicij in turizma s finančno podporo Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo. To je prireditev, ki je že osmo leto zapored postavila na oder inovativne podjetniške ideje, tehnične izboljšave, predloge, inovacije, izume, inovativne izdelke, storitve in poslovne modele.

Martin Pintar

Tokrat je Domel na razpis Slovenskega foruma inovacij prijavil samo eno novost, in sicer »Sesalno enoto v kapsuli«. Prijava je potekala v septembru, ko je bil inovativni izdelek že v zaključni fazi razvoja in so bile prednosti in tehnične značilnosti v glavnem dorečene.

Na razpis je bilo tokrat prijavljenih 127 projektov. Med temi je bilo prijavljenih 82 proizvodov, 39 storitev in 6 poslovnih modelov. Največ prijav so oddala mikro, majhna in srednja podjetja, in sicer kar 80. Sledili so inovatorji posamezniki oz. skupine inovatorjev s 34 prijavi, 8 prijav so oddali dijaki, študenti in mladi raziskovalci, 1 prijavo veliko podjetje in 4 prijave razvojno-raziskovalne organizacije. Od tega se je v ožji izbor uvrstilo 47 novosti, 36 je bilo inovativnih proizvodov, 9 inovativnih storitev in 2 inovativna poslovna modela. Ključni kriteriji ocenjevanja so bili: uporabna vrednost, inovativnost, potencialni pomen oziroma vpliv – relevantnost, praktična izvedljivost, tržna privlačnost, družbeno-ekonomski učinki in ustreznost pristopa.

In če potegnemo črto, je bil letošnji forum za NELO razvojni center Otoki in Domel izredno uspešen, inovacija je bila tretja najboljše ocenjena, za kar je direktorica dr. Jožica Rejec v imenu celotne ekipe ob slavnostni otvoritvi foruma prevzela posebno priznanje v obliki kristalnega pokala.

Ideja »sesalna enota v kapsuli« je bila registrirana v sistem SORA že leta 2010 s strani direktorice dr. Jožice Rejec. Faza razvoja in industrializacije pa je bila izvedena šele v letošnjem letu, saj je bilo pri razvoju potrebno počakati na pravi trenutek, da se je pridobil kupec, ki je bil pripravljen iti v razvoj sesalnika z vgrajeno novo komponento. Priložnost se je pokazala pri turškem Arčeliku, ki je do sedaj le kupoval sesalnike na Daljnem vzhodu in jih opremljal s svojo blagovno znamko. In ker je turški trg velik in se intenzivno odpira, Arčelik pa s svojimi blagovnimi znamkami BEKO in Grundig intenzivno vlaga v razvoj in marketing, so se odločili za lasten razvoj sesalnika, s katerim bi vstopili v višji cenovni razred sesalnikov. Zelo aktivno sodelovanje skupine strokovnjakov s področja aerodinamike, vibrodinamike in akustike se je odrazilo v kratkem razvojnem času rešitve, ki se je potrdila na prototipih in se do danes, ko se kapsula že serijsko izdeluje, ni več bistveno spremenila. Rezultat je izjemno nizek prenos vibracij na ohišje sesalnika, nizka raven aerodinamskega hrupa in izredno učinkovit sesalnik, ki s časom

V Domelu smo razvoj in izdelavo sesalnih enot nadgradili s celostno rešitvijo sesalne enote v kapsuli. Proizvajalci sesalnikov želijo izdelati čim tišji in mirnejši sesalnik, pri tem pa sesalno enoto preveč zadržijo s filtri in oblogami, in sicer do take mere, da se z vgradnjo sesalne enote izgubijo njene glavne kvalitete visokega izkoristka. Pri prenosu vibracij in hrupa je pomembno mehko vpetje sesalne enote v sesalnik in čim nižji prenos vibracij na ohišje, hkrati pa je potrebno zračno pot vstopnega in izstopnega zraka zapeljati tako, da se hrup čim bolj zadržuje v kapsuli, zračne poti pa ob tem ostanejo kar se da proste. To smo rešili s tem, da se zrak zapelje okoli sesalne enote po kapsuli, kjer se odlično zadržuje, hkrati pa je sesalna enota mehko vpetja s posebnim vpetjem v kapsulo in z istimi gumami hkrati celotna kapsula v ohišje sesalnika. S tem je Domel kupcem ponudil več, dvignil dodano vrednost izdelkom in zagotovil lasten vpliv na način vgradnje visoko učinkovitih enot.

ne izgublja svojih performans. Tako je sesalnik kompromis med visoko učinkovitostjo in nizkim hrupom in s tem presega obstoječe rešitve.

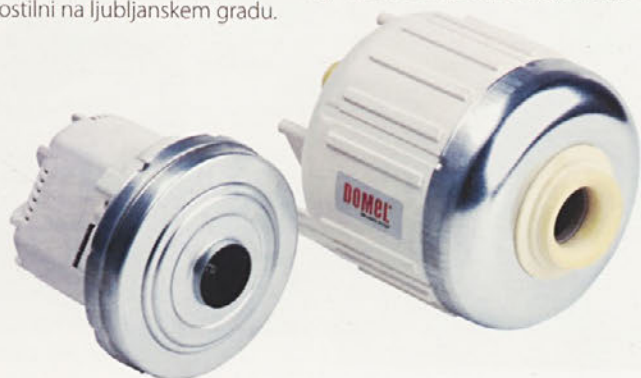
In zakaj se bo ta inovacija vpisala v Domelovo zgodovino? Domel se je na področju sesalnikov specializiral za izdelavo agregatov, prvič po dolgih letih uveljavljanja na svetovnem tržišču in odkar postavljamo na tem področju svetovne standarde in smo pojem kvalitete, pa smo kupcu ponudili še več, našim sesalnim enotam smo dodali višjo vrednost in se izkazali kot odlični razvojni dobavitelji.

Pri tem ne smemo pozabiti, da so bili v razvoj vključeni sodelavci razvojnega centra NELA, podružnice Otoki, ki so s soavtorstvom te prijave na Slovenski forum inovacij svojemu soustanovitelju in hkrati soorganizatorju foruma inovacij – to je Ministrstvu za gospodarski razvoj in investicije dokazali, da so razvojna sredstva, ki so bila namenjena ustanovitvi razvojnega centra, dobro naložena.

Ne nazadnje pri celotnem projektu nismo pozabili na patentno prijavo. Preko patentne pisarne Gruenecker iz Münchna smo vložili evropsko patentno prijavo.

Poleg razstave inovacij pa se na forumu odvijajo tudi številne delavnice, predavanja, okrogle mize in individualna svetovanja. Tu se pokažejo tudi številne možnosti sodelovanja in spoznavanja potencialnih kupcev, ki se že uresničujejo v praksi.

Obisk foruma je vsako leto tudi simbolična nagrada dvajsetim sodelujočim v oktobrski akciji – mesecu inovativnosti v Domelu. Letošnji obisk foruma smo skupaj z inovatorji kapsule zaključili s pogostitvijo v gostilni na ljubljanskem gradu.

ČLANI

SVETA DELAVCEV PREJELI CERTIFIKAT

Aleksander Volf

Ker izobraževanje in usposabljanje za učinkovito opravljanje soupravljaljskih funkcij zagotovo sodi med najpomembnejše dolžnosti in odgovornosti slehernega člana sveta delavcev, smo pred časom to našo odgovornost uredili tudi v našem Poslovniku in Programu dela sveta delavcev tudi v povezavi s pridobitvijo »Certifikata ZSDS«.

Ustrezna strokovna usposobljenost je brez dvoma eden od osnovnih in bolj ali manj samoumevnih pogojev za učinkovito opravljanje funkcije člana sveta delavcev in je zato tudi v Etičnem kodeksu članov svetov delavcev posebej opredeljena, ne samo kot pravica, ampak tudi kot dolžnost slehernega člana. Pri tem je nujno na ustrezen način zagotoviti, da bo prav vsak član obvezno pridobil elementarna potrebna znanja z naslednjih področij:

- sistem korporacijskega upravljanja in vloga predstavnikov delavcev v organih družb (uprava, nadzorni svet in upravni odbor),
- osnove sistema delavskega soupravljanja in vsebina dela sveta delavcev,
- ekonomika in finančno poslovanje gospodarskih družb,
- kadri, organizacija, pravna varnost zaposlenih in komuniciranje.

Tako smo v naši družbi v dneh 27. in 28. novembra 2013 izvedli preostali, manjkajoči ciklus izobraževanja za pridobitev Certifikata ZSDS. Ob zaključku vsake posamezne teme je bil izveden tudi izpit, v obliki testiranja predelane snovi, ki je služil kot podlaga za izdajo certifikata.

Certifikat ZSDS, ki predstavlja tako dokazilo, da je posamezni član sveta delavcev pridobil omenjena potrebna znanja, je tako doslej pridobilo v ZSDS že preko 470 članov svetov delavcev, kar je brez dvoma izjemen uspeh.

Iskrene čestitke našim članom sveta delavcev ob prejemu certifikata.

OBISK

PREDSTAVNIKOV ZAPOSLENIH IZ PODJETJA ETI IZLAKE

Aleksander Volf

Dne 21. novembra 2013 je svet delavcev predvsem z namenom izmenjave izkušenj v našem podjetju gostil predstavnike zaposlenih iz podjetja ETI Izlake. Vsi udeleženci tega srečanja smo si bili enotnega mnenja, da so bile izmenjane izkušnje izredno dragocene in da nam bodo koristile pri našem nadaljnjem izvajanju poslanstva.

Po uvodnem pozdravu predsednika sveta delavcev g. Aleksandra Volfa sta nam predsednik uprave g. Štefan Bertoncelj in direktorica dr. Jožica Rejec podrobno predstavila skupino Domel in notranje lastništvo v družbi.

Predstavitve delovanja sindikata v družbah Domel in Eti

V nadaljevanju smo prešli k rdeči niti našega srečanja, k sami izmenjavi izkušenj, ki jih pridobivamo pri zastopanju interesov zaposlenih.

Po vseh izčrpnih predstavitev je sledila obsežna razprava med predstavniki zaposlenih, kjer smo skupaj iskali rešitve, da bi bili še bolj uspešni pri zastopanju interesov zaposlenih.

Preden smo se poslovili, smo goste iz podjetja ETI Izlake popeljali tudi skozi proizvodne prostore našega podjetja.

Ob tem bi se rad zahvalil vsem, ki ste nam omogočili odlično organizacijo, in seveda tistim, ki ste bili prisotni in bili del tega prijetnega srečanja.

Razprava in izmenjava izkušenj med predstavniki zaposlenih v družbah Domel in Eti

Predstavitve skupine Domel in notranjega lastništva v družbi

BOLNIŠKI

IZOSTANKI, NEGA IN SPREMSTVO, POŠKODBE

Janja Kozjek

V desetih mesecih leta 2013 smo imeli v Domelu povprečno 4,25 odstotkov bolnih, kar za podjetje pomeni 350.000 evrov stroškov. Od tega je bilo 2,90 odstotkov bolniških odsotnosti do 30 dni. Podjetje je za to moralo plačati 244.000 evrov, torej v povprečju 24.400 evrov na mesec. Marsikdo misli, da nega in spremstvo podjetju zaradi refundacije ne predstavlja nobenega stroška, vendar temu ni tako. Če nekdo manjka samo pol dneva, mora vodja na njegovo delovno mesto prerazporediti nekoga drugega, spremeniti organizacijo dela, kar pomeni časovne zastoje. Še posebej so problematična ozka grla, kjer morajo procesi potekati nemoteno.

Pri analizah bolnih opažamo, da se ponovno povečujejo eno- ali nekajdnevni izostanki zaradi bolezni, spremstva in nege. Ker menimo, da marsikateri izostanki ne bi bili potrebni, če bi se organizirali drugače oz. če bi se dogovorili za preglede izven delovnega časa. Velikokrat se da za razne specialistične preglede dogovoriti za uro izven delovnega časa, kot ga določijo v ambulanti, samo vprašati moramo sami. Če res ne gre drugače, potem se lahko z vodjem dogovorite, da zamenjate izmeno. Naj povem, da sta nega in spremstvo v desetih mesecih tega leta prinesla 45.000 evrov stroškov, čeprav sta refundirani. To je mnogo prevelik strošek za podjetje. Da bomo tako velike stroške zmanjšali, mora vsak pri sebi razmisliti, ali res mora v bolniški stalež, nego ali spremstvo. S tem ni mišljeno, da bi zaposleni bolni hodili na delo in s tem še poslabšali bolezensko stanje, ampak da se za preglede zase, otroke in ostale družinske člane, ki jih spremljajo, dogovorijo izven delovnega časa.

Druga težava, s katero se še posebej soočajo poenterke pri pripravi evidence za obračun plače, je, da se nekaterim zaposlenim stalno dogaja, da na koncu meseca zanje ni bolniškega lista, ki pa je nujno potreben za obračun plače. Še posebej gre izpostaviti vse tiste, ki so odsotni več kot 30 dni. Le-ti bi morali poskrbeti, da bi bolniški list prispel v podjetje najkasneje do 5. v mesecu za pretekli mesec. Četudi v podjetje dobimo odločbo Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, mora osebni zdravnik ob vsakem koncu meseca napisati bolniški list. Da bolniški list dejansko in pravočasno prispe v podjetje, mora poskrbeti vsakdo sam.

Glede na težave, ki so se pojavile v novembru za oktobrski obračun, ko nekateri zaposleni niso dostavili bolniških listov, se je problem pokazal pri tistih, ki so na bolniški nad 30 dni in ki jim osebni zdravniki niso hoteli izdati bolniških listov, ker še niso imeli odločbe ZZS. Zato se je vodstvo odločilo, da se v bodoče v obračunu upošteva odločba ZZS, delavca

pa vodja predlaga v disciplinski postopek, saj je vsak zaposleni dolžan poskrbeti za pravočasno dostavo bolniškega lista svojemu nadrejenemu.

Tisti, ki odsotnosti nimajo pokrite z odločbo ZZS in niti nimajo bolniškega lista, se jim v obračunu piše neplačana odsotnost in prav tako se za delavca sproži disciplinski postopek. Vsi bolniški listi morajo biti pri poenterkah najkasneje do 5. v tekočem mesecu za pretekli mesec.

RUBRIKA ZA ZDRAVJE

Neverjetno, kako čas beži. Na koledarju smo spet obrnili zadnji list in ne morem verjeti, da bo spet leto naokrog. Odločila sem se, da v tej številki napišem nekaj besed o kakiju, čeprav vem, da ga ne je veliko ljudi. Lahko tudi zaradi videza, ker je zelo podoben paradižniku. Sama ga imam zelo rada, tako svežega (seveda dozorelega) kot suhega, ki ga posušim kar doma, na radiatorju. Za sušenje narežemo še trde kakije na rezine, ki jih nato lepo razporedimo na peki papir in damo sušit, lahko tudi na topel radiator. Večkrat jih obrnemo, ker se drugače oprimejo papirja. Posušijo se v nekaj dneh in jih shranimo v steklenem kozarcu, da se ne izsušijo preveč. Kako že pravijo? "Sezona kakija je sladka, vendar kratka."

Kaki sicer izhaja iz Kitajske, vendar je razširjen predvsem na Japonskem in je sadež, ki raste na drevesih, ki se dvigajo do višine 7 metrov in višje. V 19. stoletju se je kaki začel saditi tudi v Kaliforniji ter Južni Evropi in je danes eden najbolj zanimivih sadežev, ki pa se ga še vedno zapostavlja. V Sloveniji največ kakija zraste v Strunjanu, kjer v začetku novembra naredijo celo praznik obiranja kakija.

Kaki ima ogromno vitaminov, mineralov in vlaknin, nujno potrebnih za zdravo telo, poleg tega pa je zanimivo tudi njegovo poreklo, saj spada v družino dreves imenovanih Diospyros, kar v stari grščini pomeni »sadež bogov«. Kaki je po navadi rumeno-oranžne ali temnejše oranžne barve in po strukturi ter velikosti precej spominja na paradižnik. Pod olupkom se skriva zelo mehke sadež z zanimivim, precej sladkim okusom.

Kaki ni le sladek in sočen, temveč ima tudi veliko koristnih učinkovin, je zelo nasiten ter je nizko kaloričen, saj 100 gramov kakija vsebuje okoli 80 kalorij. Bogat je s številnimi antioksidanti, med njimi galokatekini in ketekini, ki preprečujejo vnetja in infekcije, ter s kislino betulin, ki preprečuje nastanek tumorjev. Kaki vsebuje tudi veliko vitamina C, enega najbolj znanih branilcev imunskega sistema, železo, ki je nujno potrebno za zdravo kri, ter kalcij, fosfor itd.

Skrivnostni sadež je bogat s kompleksom vitamina B, saj v njem najdemo folno kislino, tiamin oziroma vitamin B1, ki krvni sladkor pretvarja v energijo, ter B2, enega ključnih elementov normalnega delovanja metabolizma. To pa še ni vse, saj je ena od sestavin tudi vitamin A, ki je nujen za zdravje številnih organov in tkiv: oči, zob in kosti, za gladko kožo, reproduktivni sistem itd.

Prav zaradi vsega omenjenega je kaki izjemno priporočljiv za uživanje, saj z njim lahko:

- izboljšaš zdravje zob in dlesni ter preprečiš njihovo krvavitve;
- zaradi močnega delovanja proti prostim radikalom lahko s pomočjo kakija naša koža bolj mehka;
- izboljša se učinkovitost vsrkavanja železa;
- okrepi se imunski sistem med občutljivim prehodom v jesen, ko obstaja večja verjetnost za prehlade;
- kaki deluje kot diuretik;
- okrepi se delovanje pljuč in srca, saj nekateri pravijo, da je še boljše, kot zaužiti eno jabolko na dan, zaužiti en kaki na dan.

Obstaja več različnih vrst kakija, pri čemer sta glavni vrsti fuyu, čvrsti ter sladki sadež, ter hayhiya, ki je koničasto oblikovan in zelo oster, dokler ni popolnoma zrel.

Če želiš kaki zaužiti kmalu po nakupu, je bolj primeren takšen mehkejši sorte, sicer pa ga lahko spraviš v hladilnik ali celo zamrzneš, ne da bi izgubil okus.

Kaki je odličen kot samostojni sladki prigrizek ali kot ena od sestavin sadne solate. Iz njega lahko narediš tudi odlične sladice, lahko pa ga uporabiš kot eksotično prilogo h kosilu, npr. k piščančji solati.

ČE ZBOLIMO V ČASU KOLEKTIVNEGA DOPUSTA, KI GA IMAMO OD 23.12.2013 DO 1.1.2014, JE POTREBNO BOLNIŠKO ODSOTNOST V 24 URAH SPOROČITI NA TEL.: (04) 51 17 100 (varnostna služba).

DROBNI RAČUNALNIŠKI NASVETI

Monitor je neke vrste računalniški televizor. Na njegovem zaslonu se izpisuje vse, kar na računalniku počnemo.

Roman Megušar

KAKIJEV PUDING

SESTAVINE:

- 4 majhne skodelice navadne moke
- 1 čajna žlička jedilne sode
- 1 čajna žlička pecilnega praška
- pol žličke soli
- 1 žlička cimeta
- 1 skodelica belega sladkorja
- 1 skodelica rjavega sladkorja
- 3 stepena jajca
- 2 skodelici mleka
- 2 in pol skodelici kakija, zmletega v kašo
- 6 jedilnih žlic stopljenega masla

Priprava:

Pekač predhodno segrejemo na okoli 150 stopinj, nato v skledo nasujemo moko, jedilno sodo, pecilni prašek, sol, cimet, beli ter rjavi sladkor in jih dobro premešamo.

V drugi skledi stepemo jajca ter jim dodamo mleko, dokler ne dobimo gladke, tekoče mešanice. Vanjo počasi vlivamo zmes iz prve sklede, torej moko ter druge sestavine, in dodajamo kakijevo kašo, pri čemer ves čas močno mešamo, na koncu pa dodamo še stopljeno maslo. Sestavine položimo v pečico in pečemo približno eno uro, pred postrežbo pa puding ohladimo in po želji okrasimo.

KAKIJEVE REZINE

SESTAVINE:

- 6 jajc
- 12 dag sladkorja
- 14 dag moke
- 1 žlica olja
- 1 limonin sladkor
- 4 do 5 mehkih kakijev

Lahko damo tudi polnozrnatno moko, namesto belega sladkorja pa trsni sladkor.

Priprava:

Beljake stepemo v trd sneg, dodamo sladkor in limonin sladkor. Narahlo vmešamo rumenjake, olje in moko. Zmes damo v namazan pekač in nanj položimo narezane kakije. Pečemo približno 35 minut pri temperaturi 180 stopinj.

KAKIJEV FRAPE

SESTAVINE:

- 40 dag očiščenega zrelega kakija
- 2 limeti
- 2,5 dcl navadnega jogurta
- 2 dcl mleka
- 1 vanilin sladkor
- trsni sladkor

Priprava:

Kaki po okusu sladkamo s sladkorjem v prahu in zavremo. Pretlačimo ga skozi gosto sito in ohladimo. Jogurt zmešamo z mlekom in vanilin sladkorjem ter iz limet stisnemo sok. Vse skupaj zmiksamo in prelijemo v ohlajene kozarce ter ponudimo.

KAKIJEV SORBET

(primeren za mrzle praznične dni)

SESTAVINE:

- 20 dag zrelega mehkega kakija
- 32 dag limoninega sladoleda
- 1 dcl penecnega vina
- 1 žlička vodke

Priprava:

Vse sestavine dobro premešamo v mešalniku in postrežemo v kozarčkih za penecno vino.

Pa dober tek in na zdravje!

Vsem želim lepe božične in novoletne praznike, ki jih preživite s tistimi, ki jih imate radi, predvsem pa ostanite zdravi.

Velikost monitorjev merimo v diagonalah števila palcev. Danes se najpogosteje uporabljajo 19-palčni LCD monitorji. V uporabi je tudi še nekaj 17- ter 15-palčnih monitorjev, vendar jih večji, 2- in 24-palčni zaradi privlačne cene krepko izpodrivajo. Vedno bolj priljubljeni so monitorji s širokim zaslonom, z razmerjem 16:10 ali 16:9. Uporabni so predvsem za pregled dveh dokumentov hkrati.

Pri monitorjih je zelo pomembna tudi ločljivost zaslona, boljša kot je, lažje je gledanje in branje podatkov. Monitorji z velikostjo 17 ali 19 palcev imajo klasično ločljivost 1280 x 1024 pik.

Prevelika ločljivost monitorja je za marsikoga, predvsem pa za starejše uporabnike, lahko prej ovira kot prednost. S prevzetimi nastavitvami so namreč manjši ter razni drugi ukazi napisani s premajhnimi pisavami. Pri prilagajanju imamo dve možnosti, ali spremenimo ločljivost ali povečamo velikost pisave. Prva možnost je sicer preprostejša, vendar to lahko vpliva na kakovost prikaza na monitorju. Druga, v večini primerov boljša rešitev, je povečanje sistemskih pisav, le-to pa je odvisno od operacijskega sistema. Vsak uporabnik se mora sam odločiti, kaj je zanj najprimernejše.

ODPADKI

LOČEVANJE

Jože Prezl

Trend v svetu je, da količino odpadkov zmanjšujemo. Pravilno ravnanje z odpadki zmanjša tveganja za onesnaževanje okolja in pripomore k zmanjšanju emisij v okolje.

Osnovno vodilo pravilnega ravnanja naj bo zmanjševanje količin odpadkov na izvoru in trajno izboljševanje ravnanja z odpadki. K ustreznemu ravnanju z odpadki zavezuje zakonodaja. Količina in nastajanje odpadkov pa sta odvisna od mnogih dejavnikov, npr. od vrste dejavnosti, ki jo podjetje opravlja, obsega proizvodnje oz. storitev, vrste in kakovosti tehnike, načinov obdelave medijev, energetske učinkovitosti, organizacije, okoljskega zavedanja in izobraženosti.

V okviru izvajanja delovnih procesov namenjamo pozornost:

- razvijanju gospodarnega in ekološkega načina ravnanja z odpadki,
- organiziranju ločenega sistema zbiranja odpadkov na izvoru in zbiranje na ekoloških otokih,
- zagotavljanju pogojev in
- iskanju predlogov za zmanjšanje odpadkov.

Ključnega pomena za zagotavljanje učinkovitega ravnanja z odpadki je to, da moramo vedeti, kakšni odpadki in kakšne količine teh odpadkov v proizvodnem procesu podjetja nastanejo.

Seveda pa še tako izpopolnjen sistem ni učinkovit, če ni zavedanja in odgovornosti vseh zaposlenih.

V tem članku bo govora o komunalnih odpadkih. Loška komunala je prešla letos na drugačen način zbiranja odpadkov in v našem podjetju se bomo temu prilagodili.

Sedaj ločujemo:

- plastično embalažo,
- papir in karton,
- folijo,
- odpadno BMC,
- oljne krpe in odslužene rokavice,
- ostale komunalne odpadke.

Dodatno bomo ločevali:

- odpadno komunalno embalažo,
- biološke odpadke.

Zakaj zbirati biološke odpadke? Brisače v sanitarijah in drugje so zaradi drugačne strukture materiala razvrščene v biološke odpadke. Sedaj jih dajemo med ostale komunalne odpadke. Ostali komunalni odpadki gredo običajno na odlagališča in so posledično cenovno najdražji, pa še v naravi ostanejo. Biološke odpadke pa lahko kompostiramo ter jih

Primer ekološkega otoka na Petrolu

Zabojnik za odpadno embalažo

po določenem času lahko znova koristno uporabimo in so zaradi tega cenejši.

Odpadno komunalno embalažo pa bomo zbirali in ločevali tako, kot to počnemo doma.

Obeta pa se nam tudi ločevanje odpadkov pri izvoru v pisarnah. Danes v košu pristanejo vsi odpadki, ki jih odvržemo na svojem delovnem mestu. Na koncu delovnika pa snažilka te odpadke da med ostale komunalne odpadke (kot sem omenil, so to najdražji odpadki). Da bi snažilke prebirale vsebino vsakega koša?! Ne, to ne pride v poštev!

Košev za odpadke pri mizah ne bo več, imeli pa bomo ekološke otoke na hodnikih. V podjetjih, kot so Simobil in Petrol, so s tem dosegli veliko stopnjo ločevanja odpadkov in posledično tudi zmanjšanje ostalih komunalnih odpadkov. Seveda so v obeh podjetjih v začetku zaposleni skeptično gledali na projekt, sedaj pa ločevanje pri izvoru deluje.

Tudi doma moramo ločevati odpadke in nikogar ni, ki bi jih ločeval namesto nas. Kazni za napačno ločevanje so visoke; tako za individualne kot za pravne osebe.

Ločevati pa moramo zaradi nas samih, da se ne bomo utopili v lastnih smeteh in da bomo pustili še nekaj narave našim zanamcem.

OSEBNA

VAROVALNA OPREMA IN ZAŠČITNA OPREMA

Jože Prezl

Sredi prejšnjega desetletja je Domel dobil nov logotip, dobil je tudi nove barve, ki so naznanjale spremembe. Z novo strategijo, novimi usmeritvami in s postavitvijo vrednot te tudi uresničujemo. Sprejeli smo kodeks obnašanja in oblikovali celostno podobo.

Rdeča barva

Kot navaja Tomaž Kvas v enem najbolj branem slovenskem dnevniku, je rdeča barva barva zmagovalcev. Zapisal je, da so antropologi z angleške univerze v Durhamu ugotovili, da imajo v tekmovalnih športih moštva, ki so odeta v rdeče barve, prednost pred nasprotniki v dresih drugih barv. Znanstveniki so preučili rezultate štirih športnih panog z olimpijskih iger leta 2004, v boksu, tekvondoju in dveh vrstah rokoborbe, kjer so tekmovalci naključno nosili modro ali rdečo opremo. Tisti v rdečem so zmagali kar v šestnajstih dvobojih od enaindvajsetih. Preučili so tudi rezultate evropskega nogometnega prvenstva leta 2004 in odkrili, da so moštva dosegla več golov in večkrat zmagala, kadar so igrala v rdečih oblačilih.

Tudi v Domelu želimo zmagovati in zmagujemo, ko premagujemo vsakodnevne ovire, z nekaterimi rešitvami pa se postavljamo v sam svetovni vrh. Smo razvojni dobavitelj številnim velikim globalnim korporacijam. Ohranjanje in izboljševanje partnerskih odnosov nam narekuje, da moramo biti urejeni, tudi ko gre za oblačenje in odnos do nas samih ter do zaščitne opreme, ki jo uporabljamo in nosimo.

Osebno varovalno opremo (OVO) uporabljamo za zaščito svojega zdravja

V našem podjetju od osebne varovalne opreme največ uporabljamo: rokavice, glušnike, očala in čevlje. Na delovnih mestih, kjer je predpisana uporaba OVO, le-to moramo obvezno uporabljati, saj podjetje s tem zaščiti zaposlenega pred poškodbami. Neuporaba osebne varovalne opreme se šteje za hujšo kršitev in mora biti sankcionirana.

Pri delovni obutvi imamo na razpolago več različnih modelov. S temi zaposlenega na vsakem delovnem mestu, ki zahteva delovno obutev, lahko ustrezno opremimo. Kateri model je primeren za katero delovno mesto, se je potrebno posvetovati s službo za varstvo pri delu.

Zaščitno opremo pa uporabljamo za zaščito pred umazanijo. Tako da se sami ne umažemo, kot da ne umažemo izdelkov (zlasti avtomobilska industrija).

V organizacijskem pravilniku je zahteva, da smo vsi zaposleni urejeni in oblečeni v skladu s celostno podobo podjetja. Od novega leta dalje se modrih halj ne bo uporabljalo več. Režijski delavci pa bodo v primeru, ko bodo šli v proizvodne obrate, morali nositi haljo.

S proizvajalcem in dobaviteljem halj smo bili dogovorjeni, da novim haljam spremenimo samo barvo, vse ostale lastnosti (debelina, struktura, model) pa morajo ostati iste. Ker naše zahteve še niso v celoti izpolnjene, smo v stalnem kontaktu s proizvajalcem z namenom, da zagotovi ustrezno kakovost zaščitnih oblačil.

Nekaj primerov delovne obutve.

Vsa podjetja, ki kaj dajo nase, uporabljajo enotne uniforme (Merkator, Bosch, Sava, Merkur). Kupci, ki pridejo na ogled našega podjetja, nas ocenjujejo tudi po uporabi OVO in kako smo oblečeni.

Zunanji obiskovalci, ki bodo šli na ogled proizvodnih prostorov, pa bodo morali obleči odsevne telovnike. S tem bomo dosegli, da bodo bolj vidni in varni pri notranjem prometu in v primeru, če se oddaljijo od skupine. Telovniki bodo na voljo pri skrbnikih sejnih sob in na recepciji.

Tako kot ugotavljajo raziskovalci v športu, rdeči dresi ne morejo čudežno preobraziti slabega moštva v boljše, lahko pa premaknejo jeziček na tehtnici na eno ali drugo stran, kadar sta ekipi izenačeni. Tudi v Domelu ne moremo pričakovati, da se bo s spremembo osebne urejenosti v skladu s celostno podobo samo od sebe kaj spremenilo. Z doslednim upoštevanjem navodil za uporabo zaščitnih sredstev bomo vsekakor bolj urejeni in varnejši pri delu, kar pa vpliva na naše počutje in na naše zdravje.

Na sliki je primer hlače »farmer«, ki se nosijo skupaj z rdečo majico

Z doslednejšo uporabo osebne varovalne in zaščitne opreme bomo bolj pozitivno prepoznavni v okolju in pri naših kupcih.

PRIPRAVLJENOST

NA IZREDNE RAZMERE

Jože Prezl

V okviru pripravljenosti na izredne razmere smo skupaj s PGD Železniki, PGD Selca in PGD Rudno izvedli gasilsko vajo. Gorelo naj bi v montaži v hali 2007. Vaja je bila uspešno izvedena, nekaj pomanjkljivosti pa smo vseeno odkrili (kar je tudi namen vaje) in jih bomo popravili.

V novembru smo s Civilno zaščito opravili tudi protipoplavno vajo.

7. novembra smo imeli protipoplavno vajo, pri kateri smo preizkusili panele za zaporo vrat in napihljivo pregrado.

Ovira se najprej napihne z zrakom, da se dobi oblika. Črevo se namesti med stavbi, nato pa se v črevo natoči voda, da dobimo težo.

STARI

STROJI – 40 LET IN VEČ

Roman Megušar

Izdelava statorskih paketov je v našem podjetju že dolga in stalna praksa. Za dokončno izdelavo in montažo le-tega pa je potrebno kar precej operacij. Ena od njih je tudi vlaganje osnovne izolacije v statorski paket.

Naprava za ta postopek je stara že 50 let, najbolj zanimivo pa je to, da je bila izdelana doma. V osnovi je sicer šlo za izdelavo po vzorcu starejše Globe naprave, vseeno pa so imeli že takrat zaposleni veliko volje in znanja.

V statorski paket je potrebno na začetku linije vstaviti dva izolacijska lista, ki preprečujeta bakreni žici, da bi prišla v stik s kovino. Vlagalni stroj izolacijo na začetku s pomočjo valjev prvo oblikuje, druga operacija je odvitje na pravo dolžino, tej pa sledi odrez izolacije. Naslednji postopek je priprava in namestitev izolacije v statorski paket.

Vlagalna naprava je od začetka pa do danes imela že kar precej predelav in obnov, trenutno je spet nujna izdelava in montaža enega celotnega sklopa naprave. Naprava je vgrajena v najstarejšo statorsko linijo v montaži, ostale naprave na drugih statorskih linijah so novejša tehnologije in izdelave. S pravim pristopim do naprave bo le-ta lahko dolgo delovala.

RAZSTAVA

OBNOVLJENIH STROJEV Z ZAČETKOV KOVINARSTVA V KRAJU

Peter Polajnar

Novembra so v muzeju v Železnikih odprli razstavo obnovljenih strojev z začetka moderne kovinarske industrije v Železnikih. Objavljamo zapis govora g. Petra Polajnara, moža častitljive starosti in bistrega uma, ki mu beseda še vedno gladko teče. V svojem govoru je na zanimiv način zelo natančno orisal pot strojev od nakupa do pristanka v muzeju, ko so postali trajen, neminljiv spomenik kovinarski industriji v našem kraju.

Razstveni prostor strojev v avli obrata Na Plavžu

Spoštovani prisotni, spoštovani ljubitelji muzejske dejavnosti!

Vsi smo stari. Jaz in stroji pred nami. Vsi smo generacija približno istega desetletja. Usojena nam je bila ista pot, vodeča k istemu cilju. Vse smo opravili, kar nam je bilo naloženo. Skupaj smo odslužili. Danes smo le še muzejski eksponat. In če so odslužili stroji, katerim gradivo je jeklo, zakaj potem ne bi odslužil jaz, ki sem grajen iz mehkejše mesne tvarine. Meso pa je hitro pokvarljivo blago. Telo popušča, koncentracija popušča, misli niso več prožne. Zato vas ne morem nagovoriti v prostem nagovoru in sem pred vami s papirjem v roki, za kar se vam opravičujem.

Malo bom dolgozeven, toda, vse kar bom govoril, so dejstva. Teh pa se je v štirih desetletjih obratovanja teh strojev nabralo za celo prgišče. Govoril bom o tem, kako so stroji prišli med nas, kakšna vloga jim je bila namenjena in kako so jo odigrali.

Stroji, ki so pred nami, so nema priča tehnološkega razvoja nekega obdobja, dopolnjeni s spomini, pa zgovorna priča nekemu uspehu, prehoda iz posesti v posest in njihove vloge pri vzpostavitvi kovinarske dejavnosti in z njo preobrazbi kraja iz siromaštva v solidno, spodobno družbo, vredno življenja. Ti stroji so bili osnova in pripomočki našemu delu, pogoj, da smo z njim sploh lahko pričeli.

Vse, kar je botrovalo uspehu, pa so bili ljudje. Doprinos generacij, ki so se pomikale skozi vse faze uspešne rasti, vse do današnjega stanja in sedanje oblike industrijske zgradbe v kraju.

Zarodek našemu delu sega v leto 1925 – 26, ko je ing. Josip Boncelj v Železnike pripeljal dva avtomata za obdelavo kovin: avtomat za izdelavo risalnih žebličkov in izdelavo papirnih sponk, z namenom vzpostavitve proizvodnje drobne kovinske galanterije. Namen je bil dober, a neuspešen. Zarodek ni bil sposoben

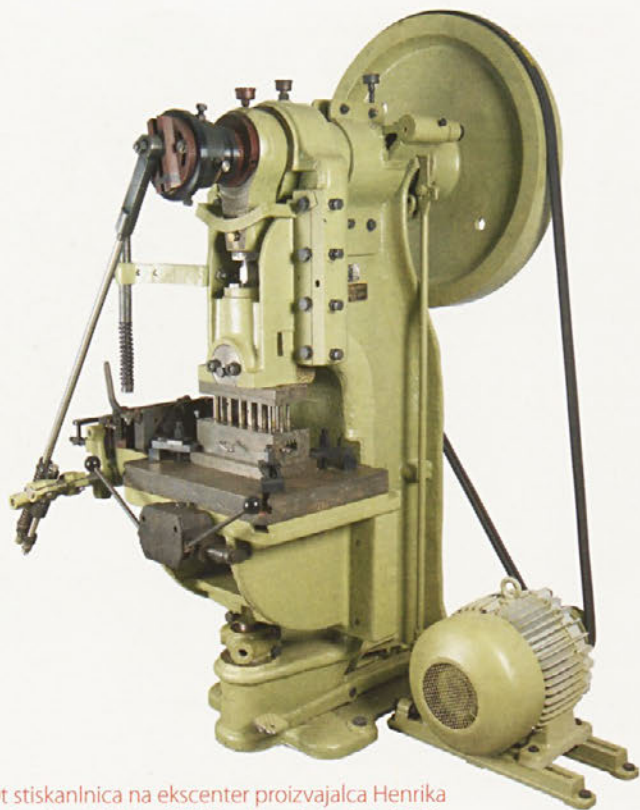
življenja in je zamrl, še preden je prav zaživel. Ob spoznanju neuspeha se je odločil za prodajo. Pa tudi pri tej ni teklo vse gladko. Polnih pet let se je trudil, oglaševal v časopisju, snubil kupce v kraju, pa ni bilo zanimanja. Kdo v kraju pa bi zmozel tak finančni zalogaj? Tudi Žumrova kovačija, na katero je posebej pritiskal, ni bila toliko donosna, da bi ga zmogla, čeprav je bila ponudba vabljenja. Sicer je Žumer perspektivo in preobrazbo kraja gledal skozi vidik industrializacije in mu je bil zato nakup blizu, ni pa imel pogojev, da bi se zanj odločil. Tako je obojestranski interes, preden je bil nakup sklenjen, trajal kar nekaj let. Končno se je v letu 1930 zanj odločil, čeprav je bila cena dokaj visoka. Avtomat za papirne sponke je bil ovrednoten na 16.000 din, avtomat za žebličke pa na 30.000 din. Tak je bil tudi dogovor, kar v tistem času – času prisotne gospodarske krize – ni bil majhen denar. Plačilo je bilo promptno. Opravil ga je s prihranki tekočega dela in s posojilom najetem pri hranilnici in posojilnici

na Češnjici, za kar je prevzel hipoteko na svojo posest. Za razliko od kovaškega poklica je prevzem proizvodnih strojev zahteval popolnoma nov pristop.

Po proučitvi vgrajene tehnologije in ugotovljenih določenih pomanjkljivosti je pristopil k lastnim konstrukcijami k njih odpravi. S temi posegi je avtomate usposobil za nemoteno obratovanje za naslednjih pet desetletij. Zadeva je dobila svoj smisel. Usmeritev proizvodnji je bila sama po sebi podana – drobna kovinska galanterija, množinska proizvodnja.

To je v bistvu začetek kovinarske dejavnosti v kraju, temelj, na katerem se je dograjevala industrijska zgradba.

V letu 1938 je pristopil k osvajanju proizvodnje risalnih žebličkov z vkovano konico t.i. JESA. Za ta namen je nabavil že delno rabljeno 15-tonsko stiskalnico z ležečim pahom. Proizvodnja pa ni stekla. Da pa bi nabavljena oprema vendar služila svojemu namenu, je skušal na njej vzpostaviti proizvodnjo klasičnih risalnih žebličkov. V izdelavo je dal orodji za žebličke št. 2 in št. 3 takrat priznani orodjarni Javoršek Celje. Orodji pa sta se izkazali za neuporabni. Cena zanj je znašala 40.000 din. To pa je bila takrat cena visokopritlične stanovanjske hiše, grajene »na ključ«. Ta vložek, ki je bil neuspešen, ga je gospodarsko močno prizadel.

30t stiskalnica na ekscenter proizvajalca Henrika Stolza sinovi iz leta 1938 in obnovljena leta 2013.

Ležeča stiskalnica se je za to vrst proizvodnje izkazala za neprimerno. Zato se je v letu 1938 odločil za nov nakup, to pot nove 30-tonske stiskalnice v vertikalni izvedbi.

Vzporedno je krepil strojni park tudi za bodoče predvidene potrebe vzdrževanja proizvodnih zmogljivosti. Sledila je še nabava v tistem času razpoložljive in dosegljive opreme: tako skobelnega stroja za kovine nemškega porekla za ceno 60.000 din, vrtnega stroja češkega porekla za ceno 7.500 din in varilnika domače proizvodnje za ceno 4.000 din ter veliko sodobnega drobnega orodja. S tako okrepljenimi strojnimi zmogljivostmi je tedaj kot prvo izdelal podajalno napravo za obdelovanec lastne konstrukcije k novo nabavljeni stiskalnici. Še vedno pa je bilo odprto vprašanje orodja, ker sta se orodji Jezerškove izdelave izkazali tudi pri novonabavljeni 30-tonski stiskalnici neuporabni. Po lastni presoji se je odločil ta problem rešiti znotraj svoje dejavnosti. Izkušnje so bile na preizkusu. S svojimi strokovnimi zaposlenimi in sodelovanjem izkušenega

Skupinska fotografija reztavratorjev ob otvoritvi: Vinko Rejc, Peter Polajnar, Matija Žumer, Janez Mohorič, Ivan Mohorič, Tone Ozebek in Janez Rihtaršič, manjkata France Primožič ter Jože Tolar.

zunanjega sodelavca je po lastni konstrukciji uspešno realiziral izdelavo orodja in tako odpravil vrzel, ki se je kazala za nepremagljivo. Uspešna rešitev problema ga je ohrabila, postal je neodvisen od tujih uslug, podana je bila osnova za nov poklic v kraju – orodjarstvo. Spoznanje, da se problemi rešujejo doma, ga je prepričalo v neomajnega zagovornika stališča – orodjarna je srce proizvodnega obrata v kovinskopredelovalni industriji.

To njegovo prepričanje je odigralo veliko vlogo v vseh letih razvoja nove industrije v kraju, vse do danes. V tem pogledu je domača industrija postala neodvisna od tujih uslug – kar se je izkazalo za njeno veliko prednost - in samostojna pri osvajanju novih proizvodov. Velika vlaganja zdaj že v proizvodno obrt so zahtevala veliko smelost, odrekovanja in prepričanje v uspeh. Zmogel jih je s prilivi in prihranki iz tekočega poslovanja in z najetjem posojil pri Hranilnici in posojilnici na Češnjici in Ljudski posojilnici v Celju. Slednjega mu je omogočil brat Lojze, gozdni ing., upravnik gozdnih posestev v Nazarjih, ki mu je bil zanj tudi porok. Ponovno, zdaj že drugič, je prevzel hipoteko na svojo posest.

Tokrat se mu je investicijski vložek visoko obrestoval. Proizvodnja se mu je potrojila, postal je neodvisen v vzdrževanju, osvajanju novih izdelkov in usmeritvi svoje proizvodne obrti.

V letu 1940 je načrtoval razširitev obstoječega proizvodnega programa še za program izdelave paličnih sponk. V ta namen je nabavil avtomat nemškega porekla, sudetske proizvodnje. Cena zanj je bila sorazmerno visoka - 20.000 din. Dobavljen je bil tik pred okupacijo Jugoslavije.

Vojna je prekinila nova vlaganja in omrtvičila uspešno začeto dejavnost. Proizvodni stroji so obratovali – in še to okrnjeno – le še v letu

stroj za palične sponke proizvajalca ing. Hansa Becher iz leta 1941 in obnovljen leta 2012 (razstavljen v muzeju Železniki)

stroj za izdelavo risalnih žebličkov neznanega proizvajalca. Pripeljan v Železnike okoli leta 1925 in obnovljen leta 2011.

1942, v letu 1943 pa so bili zaradi nedostopnosti do surovin prisiljeno zaustavljeni. Zaostalo je tudi delo na orodjarstvu. Namenski stroji za to delo so poslej služili le za opravljanje uslug prebivalstvu. V letih 1943 – 44 se je na njih opravljalo veliko dela za potrebe upora proti okupatorju, med drugim izdelava treh vodnih turbin. Delo se je opravljal na pol legalno. Železniki, čeprav koncem leta 1944 že osvobojeni, pa so bili poslej deležni pogostih vpadov v kraj. Delo za upor je postalo preveč očitno, pogosto prekinjeno, zato negotovo in za izvajalce nevarno. S strani takratnih oblastnih organov je bila zato sprejeta odločitev, da se celotna oprema delavnice premesti na področje osvobojenega ozemlja, na Cerkljansko. Temu sledeč je bila že demontirana in pripravljena za transport. Ta pa je bil s pričetkom marčevske ofenzive leta 1945, na področje 9. korpusa, torej na Cerkljansko, preprečen. Po končani ofenzivi je bila na pragu svoboda. Predvideni usodni udarec je zgubil na pomenu. Interes in potreba po premestitvi sta postala brezpredmetna. Kakšna sreča za Železnike.

Nastopila je osvoboditev. Z njo je bil vzpostavljen nov družbeni red. Privatna iniciativa je bila, kolikor ni bila zastrta, otežkočena. Vse je postalo »naše«. Uveljavljeno je bilo načelo družbene lastnine. Izbilo je vprašanje: »Kako naprej?«

Nova oblast za Železnike ni imela prisluha in jim ni bila naklonjena. Železnikarji sami pa niso držali križem rok. Žumer kot obrtnik je pričel znova. Vzporedno pa je iskal možnosti za družbeno, v tistem času edino sprejemljivo obliko podjetja. Njegova obrt je bila opustošena in ohromljena. Zagon je terjal nov kapital, nova finančna sredstva. Ta je izposloval pri Denarnem zavodu – bančni urad Škofja Loka, za kar je zdaj že tretjič prevzel hipoteko na svoje premoženje. Že v decembru 1945 je ponovno zagnal stroje, ki se vse do izločitve v letu 1977 po polnih štiridesetih letih obratovanja v dvoizmenskem in triizmenskem delu niso ustavila.

V aprilu 1946 je bila ustanovljena Produktivna zadruga kovinarjev NIKO. Ta je nasledila celoten proizvodni program njegove obrti in prevzela v lastništvo vso njegovo delavniško in proizvodno opremo s tržiščem in financami vred. Prenos v lastništvo zadruge je bil izveden avtomatsko, brezplačno, kar je bilo v tistem času samoumevno in ljudem razumljivo. Nerazumljivo in osporavano pa je postalo generacijam kasnejših dvajsetih let. Nerazumljivo pa je tudi današnjim, kjer je zasebna lastnina z zakonom zaščitena, takrat pa je bila izpostavljena prepihu, sumljiva, družbi nevarna, omejevana in zaničevana. Toda, tako je bilo in to je resnica.

V novoustanovljeni zadrugi so se stroji z vso zagnanostjo delavcev veselo vrteli naprej, spremenila se je le njihova vloga, zlasti 30-tonski stiskalnici, katere uporaba je bila vsestranska, in tako doprinali bogat delež k razvoju industrije in blaginje v kraju. Polnih štirideset let so omogočali zaposlitve in iz nje izhajajoče zasluške za spodobno preživetje.

V letu 1977, z dograditvijo in preselitvijo v nov obrat, so bili zaradi zastarelosti tehnologij in iztrošenosti izločeni iz uporabe. Njih monotoni ropot in ustvarjalna pesem je z ukinitvijo obrata na Racovniku zamrla za vedno. Zaradi njihove zgodovinske vloge, ki so jo odigrali, sem smatral, da so vredni ohranitve, da je to naša moralna dolžnost. Zato sem jih izločil iz prodaje opreme, določene za odpad, in jih predal v lastništvo muzeju v kraju, ki pa zanje ni imel potrebnega prostora. Depo, kamor smo jih preselili, je bil vse prej kot primeren. Poslej so bili deležni usode mačehe in

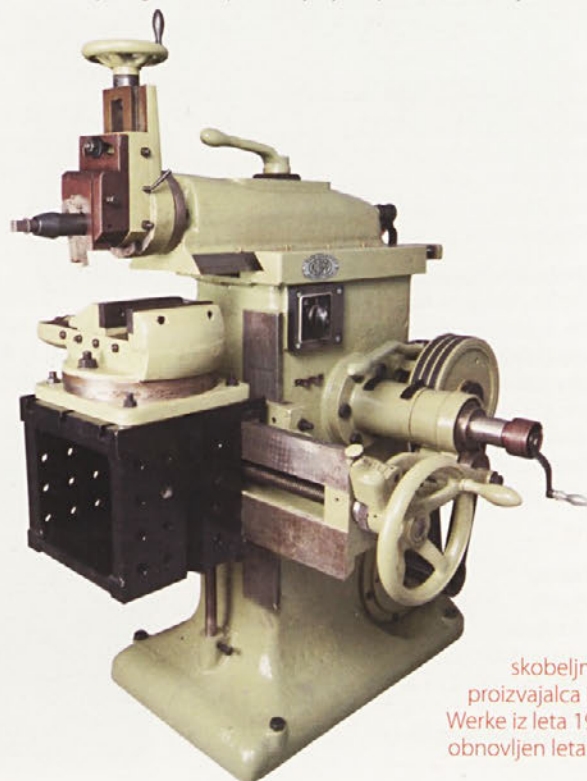
Stroj za papirne sponke proizvajalca WAFIOS. Pripeljan v Železnike okoli leta 1925 in obnovljen leta 2010 (razstavljen v muzeju Železniki).

pastorka. Skratka, breme za vse. Za nameček so bili vsled visokih voda ker dvakrat poplavljeni, do višine celega metra. Tako je bilo uničeno še tisto, kar je bilo ob veliki iztrošenosti še ohranjeno.

Muzejsko društvo se je po svojih močeh trudilo, da bi spodbudilo interes za njihovo obnovo. Toda, zato ni bilo posluha. Naslednice zadruge niso zmogle moči, da bi poskrbele za njihovo lastnino, za temelj svoje zgradbe. Leta so minevala in se seštevala in minulo jih je več kot trideset, ko so se v letih 2010-11 prebudile generacije, ki so zavestno pristopile k obnovi. Zato gre vse priznanje in zahvala vodstvu podjetja DOMEL, ki je omogočilo tako finančni kot delovni vložek v obnovo, obrtniku Matiji Žumru, ki je odstopil prostore in opremo in tako delo obnove omogočil, posebej pa dr. Janezu Rihtaršiču, ki je z veliko zavzetostjo in osebnim vložkom vodil in izvajal celotno organizacijo obnove. Zahvala gre tudi vsem sodelavnikom, ki so svoj delež k obnovi doprinesli s svojim prostovoljnim delom. Njihov trud in delo so vam danes tukaj na ogled.

Smatram, da smo z ohranitvijo strojev z začetka kovinarstva v kraju opravili častno dejanje in moralno dolžnost ter postavili neminljiv spomenik preteklemu delu in vrednoto podjetjem, ki gradijo sedanost in prihodnost na temeljih preteklosti.

Kot vrednota pa naj ostane trajen – neminljiv spomenik – začetnikom kovinarstva, kar je seglo v vse pore življenja in preobrazbe kraja.

skobeljni stroj proizvajalca Klopp Werke iz leta 1938 in obnovljen leta 2013.

NOVOLETNE ČESTITKE

Eva Magda Demšar

December je čas, ko se vsi pripravljamo na božič in novo leto. Vsak se pripravlja po svoje. Čas nezadržno beži in božič bo vsak čas tukaj, zato je že skrajnji čas, da začnemo pisati voščilnice. Lahko bi voščilnice kupili in vanje napisali, kar želite, a sama imam veliko raje ročno izdelane voščilnice, saj je vsaka unikatna, pa tudi veš, da si se ti ali pa oseba, ki ti je to voščilnico poslala, zelo potrudila. Mislim, da je to veliko več vredno kot pa kupljena voščilnica, pa naj je še tako lepa.

Za vse, ki bi radi ustvarili prav posebno voščilnico, sem tukaj pripravila nekaj idej:

Obris

Potrebujete:

- malo trši papir za voščilnic,
- časopisni papir za podlago,
- motiv, ki ste si ga izbrali za na voščilnico,
- zlat ali srebrn sprej,
- škarje, ki strižejo z vzorcem,
- zaščitne rokavice.

Zaščitite površino, kjer boste delali, s časopisnim papirjem. Nato iz tršega papirja naredite voščilnico in jo po želji obrežite s škarjami. Položite motiv na voščilnico in si nadenite zaščitne rokavice. Nato s sprejem "prešpicajte" motiv. Pazite, da se motiv ne premakne. Potem, ko se barva toliko posuši, da ni tekoča, previdno odstranite motiv in počakajte, da se do konca posuši.

Quilling

Potrebujete:

- trši papir,
- lepilo (mekol),
- pribor za quilling,
- ravnilo za quilling,
- pluto,
- trakce papirja za quilling.

Vzemite trakce in ga s "svinčnikom" za quilling zvijte v spiralo in nato počakajte, da se malo razvije. Ko se razvije v željeno velikost, konec trakca zalepite. Malo počakajte, da lepilo prime, potem pa ta spiralist krogec stisnite v željeno obliko.

Iz teh oblik lahko sestavite poljubne motive in jih z lepilom prilepite skupaj. Nato, ko dobite željen motiv, ga prilepite na voščilnico.

Embossing

Potrebujete:

- malo trši papir,
- kolaž papir, na katerem bo motiv,
- šablono za embossing,
- škarje, ki strižejo z vzorcem,

- lepilo,
- svinčnik za embossing.

Iz tršega papirja naredite voščilnico. Nato vzemite šablono, kolaž papir in svinčnik za embossing. Kolaž papir položite čez šablono in oboje položite npr. na okno, da se bo videlo, kje je vzorec. Nato s "svinčnikom" obrišite vzorec na šablono tako, da se na papirju na drugi strani izboči. Papir z vzorcem po želji obrežite s škarjami. Papir nato prilepite na voščilnico in počakajte, da se posuši.

Mrežasta voščilnica

Potrebujete:

- malo trši papir,
- mrežast trak,
- janeževo zvezdo (lahko več),
- nalepke (zlate ali srebrne) z božičnimi motivi,
- lepilno pištolo,
- škarje.

Iz tršega papirja (priporočam rdečo barvo) naredite voščilnico. Nato odstranite trak širok približno 5-7 cm in ga položite na sredino voščilnice. Vzemite dve nalepki in ju prilepite diagonalno v kot traku, npr. desni zgornji in levi spodnji kot. Potem z lepilno pištolo prilepite zvezdo na sredino voščilnice na trak.

Vezenje

Potrebujete:

- trši papir,
- šivanko,
- nitke za gobelin (ostanki),
- blago za vezenje s križci (ostanki),
- lepilo,
- škarje.

Iz papirja naredite voščilnice. Nato vzemite blago v poljubni velikosti in s križnimi vbodi izvezite poljubni vzorec. Jaz sem ponavadi naredila smrekico. Namesto snega na smrekici lahko naredite svečke na konicah vej. Ko končate z vezenjem, blago prilepite na voščilnico.

Smrekice

Potrebujete:

- malo trši papir,
- škarje, ki strižejo z vzorcem, in navadne škarje,
- lepilo,
- papirnate podstavke za kozarce (okrogle) ali pa papirnate kroge.

Iz tršega papirja naredite voščilnico. Podstavke za kozarce prepognite na četrtine. Razrežite po prepogibih in iz treh četrtin sestavite smrekico, ki jo nato prilepite na voščilnico.

Tapkanje

Potrebujete:

- trši papir-bel,
- akrilno ali tempera barvo,
- gobico,
- vodo,
- čopič,
- časopis,
- paleto.

Iz tršega papirja ali pa tudi le iz risalnega lista izdelajte voščilnico. Nato pripravite barve in jih malo razredčite z vodo. Vzemite gobico, jo pomočite v barvo in nežno tapkajte po voščilnici. Ko se posuši, lahko narišete poljuben motiv.

To je predvsem primerno za mlajše otroke.

Nekaj idej ste dobili, vi pa jih še malo nadgradite ali pa ustvarjajte po svoje.

Potrebščine za ustvarjanje lahko kupite v Paleti v Škofji Loki.

Želim vam zdravja, sreče, predvsem pa, da bi vsi imeli tudi v prihodnjem letu zaposlitev.

SREČNO!

KEGLJANJE IN KEGLJAŠKI KLUB ŽELEZNIKI

Jaka Mohorič

Zgodovina kegljanja sega 5.200 let nazaj, ko so v grobu egipčanskega dečka dobili preproste krogle in keglje. Prvič je bila igra omenjena v zapisani zgodovini (leta 1366), ko je angleški kralj Edward III kegljanje prepovedal, saj je želel, da se vojaki fokusirajo bolj v treniranje vojskovanja in ne kegljanja.

Lahko rečemo, da je zibelka tega športa Nemčija, saj prvi začetki športnega kegljanja segajo v drugo polovico 18. stoletja, ko so tam začeli pripravljati enotna kegljaška pravila. Ta so se skozi zgodovino nekoliko spreminjala, a sedaj so že nekaj let enaka. Na začetku je seveda kegljanje potekalo na prostem.

Večkrat se pojma kegljanje in bowling zamenjujeta. Dejstvo je, da bowling izvira iz kegljanja, saj so po ameriški državljanjski vojni nemški migranti na severu Nemčije pričeli s tem športom. Prva dvorana za bowling se je v ZDA zgradila že leta 1840, in sicer v New Yorku.

Keglanje se od bowlinga razlikuje po tem, da ima kegljanje samo 1 velikost krogle za odrasle, medtem jih ima bowling več. Krogla pri kegljanju tehta 2,85 kilograma, medtem ko so pri bowlingu krogle težke od 2,7 do 7,3 kilograme. Razlika je tudi v obliki krogle, saj ima krogla za bowling 3 luknje za prste. Krogla za kegljanje lukenj nima, saj jo držimo v rokah. Premer krogle je pri kegljanju manjši. Keglanje ima 9 kegljev, medtem ko jih je pri bowlingu 10. Prav tako je celoten sistem pri kegljanju drugačen kot pri bowlingu. Postavitev kegljev je pri kegljanju v karo, pri bowlingu pa v trikotnik. Pri športnem kegljanju običajna igra poteka tako, da ima kegljač na vsaki stezi 30 metov/lučajev, od tega 15 na »polno« (vsakič se postavi vseh 9 kegljev) in 15 na »čiščenje« (podiraš toliko časa, da ne podreš vseh 9, nato se ti postavi novi keglji). To narediš na vsaki stezi (4x30 lučajev). Pri bowlingu se igra samo na »čiščenje«, s tem da je 10 rund in imaš v vsaki rundi samo 2 meta oz. če podreš vseh 10 kegljev, samo enega. Točkovanje je pri kegljanju klasično, kolikor kegljev podreš, toliko točk dobiš. Pri bowlingu gre za kompleksnejši način točkovanja, saj je ta odvisen od tvojega prejšnjega meta.

Keglanje ima bogato zgodovino tudi v Sloveniji. Prvi zapisi o kegljanju na teritoriji današnje Slovenije izvirajo iz 15. stoletja. Prvi kegljaški klub je bil ustanovljen leta 1880 v Ljubljani. Tudi v Selški dolini se je začelo kegljati že pred 1. svetovno vojno. Tako je bilo v preteklosti na dolini celo 10 kegljišč: na Luši, v Selcih dva, na Češnjici trije in v Železnikih celo štirje. Steza starih kegljišč je bila največkrat zbita zemlja ali beton, položnica je bila močnejša deska, keglji in krogle so bile lesene. Keglanje se je v Železnikih obdržalo le na plavžu pri Meru, kjer se je leta 1968 zgradilo 2-stezno asfaltno - avtomatsko kegljišče.

Svetovna kegljaška zveza šteje preko 250.000 registriranih kegljačev, od tega jih je v Nemčiji preko 100.000. V Sloveniji je trenutno več kot 1.500 registriranih kegljačev in kegljačic.

Kot zanimivost naj omenim, da so bili slovenski kegljači prvi slovenski športniki, ki so osvojili naslov svetovnih prvakov po osamosvojitvi Slovenije. Naslov so moški osvojili kot ekipa še dvakrat in tudi ženskam je to uspelo dvakrat. V svetovnem klubskem pokalu imajo slovenski klubi osvojenih že 11 naslovov svetovnih prvakov (zadnjega so osvojile lansko leto kegljačice kluba Lanteks Celje).

Trenutno v Sloveniji v vseh državnih ligah nastopa

60 moških in 35 ženskih ekip. Poleg teh tekmovanj so še druga ligaška tekmovanja, kot so: Primorsko-Gorenjska liga, Ljubljanska liga (2 ligi), kegljaška liga Maribor itd. To priča, da je kegljanje zelo popularen šport na slovenskih tleh. Priljubljenost lahko pripišemo temu, da kegljanje ni vezano na starost športnika, saj tudi starejši kegljači (ob ohranjanju telesne kondicije) lahko dosegajo vidnejše rezultate. Pomemben dejavnik je tudi ta, da je šport neodvisen od vremena, saj gre za dvoranski šport (odvisen je pa od elektrike ☺).

V letošnjem letu naš klub nastopa v dveh ligaških tekmovanjih, in sicer v 3. Slovenski ligi zahod in v Primorsko-Gorenjski ligi. Natančno pol sezone je za nami in v 3. ligi naša ekipa vodi, v PGL pa zaseda odlično 2. mesto z istim številom točk kot prvouvrščena ekipa. Prav tako v Železnikih poteka Trim Liga, ki je tudi dobro obiskana, saj v njej trenutno nastopa 10 ekip. Ravnokar v Železnikih poteka 21. Božično-novoletni turnir, ki ga organizirata Kegljšče Pri Meru in KK Železniki. Na tem turnirju vedno nastopi tudi smetana slovenskega kegljanja (svetovni prvaki in prvakinje). Turnirja se lahko udeležite ali pa si ogledate kakega izmed nastopajočih do 21.12., da si ustvarite še svoj vtis o tem športu.

Na naši spletni strani si lahko ogledate rezultate naših tekem in aktualne novice. Naslov naše spletne strani je www.kkzelezniki.si. Spletno stran smo postavili pred dobrima dvema letoma in jo je obiskalo že približno 40.000 ljudi, kar priča, da ljudi ta šport zelo zanima. Naše tekme redno spremljajo tudi navijači, ki vedno poskrbijo za odlično vzdušje. Drugače je v našem klubu registriranih preko 30 kegljačev, od katerih nas je dobrih 20 aktivnih. Treninji potekajo dvakrat tedensko in tekme so običajno ob vikendih.

Sezona poteka od septembra do marca. Žal pa moramo nastopati v Škofji Loki, saj v Železnikih nimamo 4-steznega kegljišča, tako je naše t.i. »domače« kegljišče na Podnu. Vsi kegljači upamo, da se bo to v prihodnjih letih tudi spremenilo in da bo 4-stezno kegljišče enkrat tudi v Železnikih. Mislim, da bi si ga po tako bogati zgodovini kegljanja v tem kraju in uspehih kluba tudi zaslužili.

V letošnji sezoni imamo cilj, da pridemo v 2. Slovensko Ligo in da se naša ekipa, ki igra v PGL, uvrsti v 3. Slovensko Ligo. Cilji so visoki, a verjamem, da nam bo uspelo. Lansko sezono nam preboj v 2. ligo žal ni uspel in smo se morali zadovoljiti z 2. mestom.

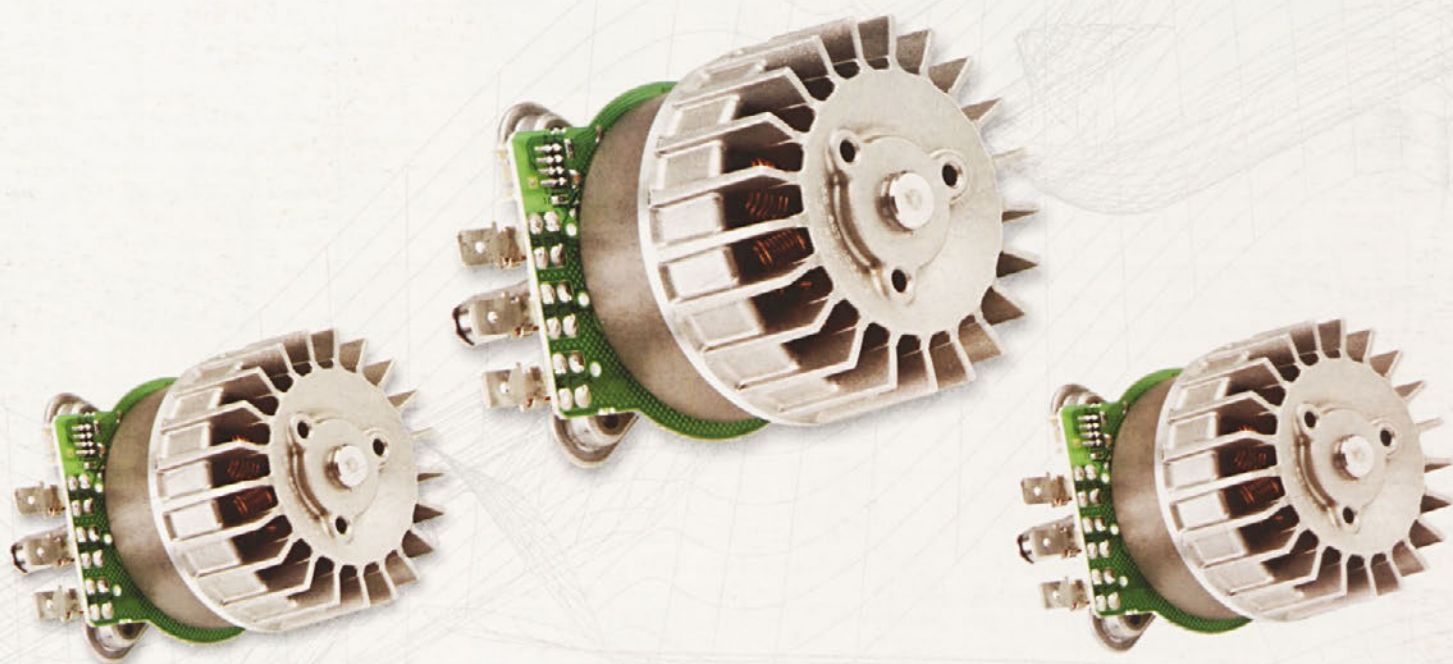
Miselnost ljudi ki ta šport povezuje z gostilniškim športom, je napačna, saj je šport zelo psiho-fizično naporen. Verjetno to izvira iz zgodovine, saj se je vedno kegljalo za denar. Drugače vsak član ekipe (6 igralcev igra na tekmi) vrže na tekmi 15 + 120 krogel v slabi uri in pomembna je vrhunska koncentracija, da tekmo lahko odigra brez napak. Tistim, ki še niste nikoli poskusili s kegljanjem, le-to toplo priporočam, vendar prvič ne odigrajte preveč iger, saj boste naslednje 3 dni težko šli po stopnicah. Trenutno je zelo moderen ameriški bowling, a prav tako vzdušje si lahko sami pričarate na lokalnem kegljišču v Železnikih za precej manjšo vsoto denarja, saj je ura kegljanja cenejša od bowlinga in lahko uporabite tudi svoje športne copate.

Domel je tudi naš vsakoletni sponzor/donator, saj nas je med kegljači kar nekaj zaposlenih v Domelu. V oktobru smo tudi štirje Domelovci nastopali na MŠI in se uvrstili na lepo 3. mesto, za 2. mestom smo zaostali le za 17 podrtih kegljev (nastopilo je 12 ekip). Vsem želim lepe praznike.

DOMEL

Trajnostne inovativne rešitve

Vrh
je dosegljiv tistim,
ki premagajo ovire

Domel, d.o.o.

Otoki 21, 4228 Železniki, Slovenija

Tel.: 04 51 17 100, Fax: 04 51 17 106, e-mail: info@domel.si

www.domel.si